

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้า รายละเอียดของเนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

1. หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
2. หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดบ้านรุน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
3. การสร้างหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้
4. การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน
5. วัฒนธรรม ประเพณีในชุมชน
6. ข้อมูลสารสนเทศตำบลบัวทอง
7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
8. ประสิทธิภาพ
9. ดัชนีประสิทธิผล
10. ความพึงพอใจ
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 11.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 11.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นลักษณะสหวิทยาการ โดยหลอมรวมจากวิชาการทางสังคมศาสตร์แขนงต่างๆ ทั้งปรัชญาและศาสนาจึงเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ออกแบบเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดีแก่ผู้เรียน เน้นการทำงานกลุ่มให้เกิดทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ดี สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 ก : 2-9)

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปรัชญา ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ที่มุ่งศึกษามาตรฐานความประพฤติของพลเมืองและการยกระดับภาวะทางจิต ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์และทักษะเกี่ยวกับจริยธรรม คุณธรรมที่ว่าด้วยหลักความประพฤติของคณดีและอุดมคติตามแนวความเชื่อของศาสนาที่ตนนับถือ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจึงต้องให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับหลักจริยธรรม คุณธรรมในการควบคุมความประพฤติ สามารถนำความคิด ความเชื่อ และความศรัทธาทางศาสนา มาเป็นแนวทางให้ผู้เรียนมีอุดมคติในการดำเนินชีวิต และปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา เพื่อพัฒนาตนให้เป็นคนดี บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

การดำเนินชีวิตในสังคมเป็นขอบข่ายสาระหลักที่มีแนวความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ โดยศึกษาระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม มีวัฒนธรรม มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นกับกลุ่มสถาบันการศึกษา สถาบันทางสังคม การจัดระเบียบสังคม มุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะบทบาทและหน้าที่ในฐานะพลเมืองของประเทศในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ศึกษาการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของไทย และหลักกฎหมายที่สำคัญ องค์ประกอบของกระบวนการยุติธรรม ด้วยความคิดรวบยอดเหล่านี้ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องการให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับกลุ่ม ชุมชน สังคม ที่มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงและแตกต่างกัน มีการขัดเกลาทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ในฐานะเป็นสมาชิกที่อยู่ร่วมกัน อันมีบรรทัดฐานทางสังคม มีระบบค่านิยมความเชื่อ ประเพณีทางสังคม สถาบันต่างๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทาง

สังคม รวมทั้งสามารถ วิเคราะห์สภาพทางสังคม วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ระหว่างสังคมไทย กับสังคมอื่นในโลกเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

นอกจากนี้ผู้เรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจะต้องเรียนรู้และแสวงหา ประสบการณ์ทางด้านระบบการเมือง การปกครองประเทศต่าง ๆ ในโลก โดยเฉพาะระบบการเมือง การปกครองของประเทศไทย ภายใต้รัฐธรรมนูญ ทั้งต้องเรียนรู้และเข้าใจรัฐธรรมนูญ อันเป็น กฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ระบบการปกครองท้องถิ่น และกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้อง ในชีวิตของคนไทย เพื่อจะได้ปฏิบัติตน เป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย และมีส่วนร่วมต่อสังคม อย่างมีเหตุมีผล

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

สาระหลักเป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา และสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่มุ่งให้ความเข้าใจว่ามนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเพื่อ ตอบสนองความต้องการและความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีความต้องการและ ความจำเป็นที่ไม่จำกัด ในขณะที่ต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคมท่ามกลางทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจึงต้องให้ผู้เรียน ได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพทั้งใน ระดับประเทศ และระดับโลก ตลอดจนบทบาทของเทคโนโลยีที่มีต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ มีความสามารถที่จะฉลาดเลือก ประเมิน คิดพิจารณาผลที่เกิดจากทางเลือกและการตัดสินใจอย่าง มีวิจารณญาณ

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ปรัชญา มานุษยวิทยา สังคมวิทยา และโบราณคดี ที่มุ่งให้ความเข้าใจว่าวิวัฒนาการ การดำเนินชีวิตของมนุษยชาตินั้นมีการ สัมผัสตามกาลเวลาอย่างต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย การศึกษาเรื่องราวในอดีต ทำให้เกิดการเรียนรู้ว่า มนุษย์ในอดีตเผชิญปัญหาต่าง ๆ ในขณะดำรงชีวิตอยู่อย่างไร มีวิธีการจัดการ กับปัญหาต่าง ๆ ทั้งที่ประสบความสำเร็จและผิดพลาดอย่างไร อันจะเป็นการสร้างประสบการณ์ และทางเลือกในการดำเนินชีวิตแก่คนรุ่นหลังต่อไป

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวกับความเป็นมาของตนเอง ของสังคม และของประเทศชาติว่ามีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง และเปลี่ยนแปลงมาสู่ปัจจุบันอย่างไร มีความสามารถในการตีความและอธิบายนัยสำคัญของ

เหตุการณ์ ปัญหา และแบบแผนการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เชิงประวัติศาสตร์ของประเทศ และสังคม
อื่นจากอดีตมาทำความเข้าใจปัจจุบัน และที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อมศึกษา
ประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา ที่มุ่งให้ความเข้าใจในเรื่องมิติสัมพันธ์ทางภูมิศาสตร์กับ
สภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในโลก ความสัมพันธ์ต่อกันและกัน และต่อการดำรงชีวิต
ของมนุษย์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องการให้ผู้เรียนได้แสวงหา
ความรู้และประสบการณ์ในการศึกษาหาความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในเชิงมิติสัมพันธ์
ทั้งในส่วนของประเทศไทยกับโลกที่เราอาศัยอยู่ มีความสามารถที่จะอธิบายตำแหน่งแหล่งที่ แบบ
แผนและกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปรากฏการณ์ของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและ
วัฒนธรรม คติวิเคราะห์ และตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลต่อสังคม คุณภาพชีวิต และ
สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของชาติและผลกระทบต่อโลก

องค์ความรู้ทั้ง 5 สาระนี้ จะต้องจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ครบทุกสาระในทุกปี ตลอด 12 ปีของ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ ควรเป็นดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 เรื่องราวของตัวผู้เรียน ครอบครัว โรงเรียนเพื่อนบ้าน
และชุมชนที่อยู่อาศัยเชื่อมโยงกับสังคมอื่นทั้งในประเทศไทยและในโลก

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 เรื่องราวของจังหวัดและภาค ที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ใน
ประเทศไทย และภูมิภาคใกล้เคียงในโลก

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 เรื่องราวของประเทศไทย ภูมิภาคต่างๆ ในโลก
ตะวันออก และโลกตะวันตก ได้แก่ เอเชีย เอเชียเนียบ แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ และอเมริกาใต้

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์โลก ภูมิศาสตร์ประเทศ
ไทย ศาสนา และจริยธรรม โดยเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ในสังคมโลก

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาระดับขั้นพื้นฐานในระดับช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ศ 1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือ
ศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ศ 1.2 ยึดมั่นในศิลปกรรม การกระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และ
ศรัทธาในพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส 1.3 ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนาพิธีของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน

การพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย

ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น

ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และ

การบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการ ของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของ

ระบบเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัย

ทางประวัติศาสตร์และสามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในแง่

ความสำคัญและการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถ วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐานที่ 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย

มีความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ ตระหนักถึงความสัมพันธ์

ของสรรพสิ่งที่ปรากฏในระหว่างที่ ซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และ เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหาข้อมูล ภูมิสารสนเทศซึ่งจะนำไปสู่การใช้และการจัดการอย่าง มีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม และมีจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุปหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีการกำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ทั้งหมด 5 กลุ่มสาระที่ครอบคลุมด้านศาสนา ศิลปกรรม หน้าที่พลเมือง การดำเนินชีวิต เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ โดยมีข้อกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อเป็นตัวกำหนด ผลการจัดการเรียนรู้ที่เกิดกับผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนดไว้

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดบ้านรุน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม

วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียน วัดบ้านรุนกำหนดวิสัยทัศน์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมไว้ ดังนี้ (โรงเรียนวัดบ้านรุน. 2544: 12)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นศาสตร์บูรณาการที่มุ่งให้นักเรียนเป็นผู้มีการศึกษา พร้อมทั้งจะเป็นผู้นำเป็นผู้มีส่วนร่วม และเป็นพลเมืองที่ดีมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยนำความรู้จากอดีตมาสร้างความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศ เพื่อการตัดสินใจในการเป็นพลเมืองดี นำความรู้เกี่ยวกับโลกของเราสร้างความเข้าใจในกระบวนการเกิดสภาพแวดล้อมของมนุษย์ เพื่อการตัดสินใจในการดำรงชีวิตในสังคม นำความรู้เรื่องการเมือง การปกครอง มาตัดสินใจในการปกครอง ชุมชนท้องถิ่น และประเทศชาติของตนนำความรู้เรื่องการผลิต การแจกจ่ายการบริโภคสินค้าและบริการ มาตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด เพื่อการดำรงชีวิต เพื่อการ ประกอบอาชีพ และการอยู่ในสังคม นำความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของจริยธรรม ศาสนา มาตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติตนและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้บูรณาการสรรพความรู้ กระบวนการและปัจจัยต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ ตามเป้าหมายของท้องถิ่นและประเทศชาติการเรียน การสอนต้องใช้ข้อมูลความรู้ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศชาติและระดับโลกเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน ผู้เรียนอภิปรายประเด็นปัญหาพร้อมกับเพื่อน และสามารถแสดงจุดยืนในคำนิยาม จริยธรรมของตนอย่างเปิดเผยและจริงใจการเรียนการสอนเป็นบรรยากาศของการส่งเสริมการคิดขั้นสูง ทำท่าย

ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างมีความหมาย ให้ผู้เรียนได้รับการประเมินที่เน้นการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ทุกรายวิชา

สรุปหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีการจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม สัมพันธ์กับวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม สร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและโรงเรียน ผู้เรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันและปรับตัวให้รู้เท่าทันเหตุการณ์

คุณภาพของผู้เรียน

โรงเรียนวัดบ้านรุน ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนไว้ดังนี้ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้ที่อยู่รอบข้าง ตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่อยู่อาศัย และเชื่อมโยงประสบการณ์ไปสู่โลกกว้าง ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีทักษะกระบวนการ มีข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาที่ตนนับถือมีความเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบมีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องเรียนและได้ฝึกหัดการตัดสินใจ มีความรู้ความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์ในปัจจุบันและอดีต เพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยในการพัฒนาสังคม พัฒนาตนเอง และเพื่อให้เป็นพลเมืองดีของชาติและสังคมโลก

โรงเรียนวัดบ้านรุน ได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยกำหนดสาระในรายละเอียดเป็นรายปีเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันในชุมชน โดยได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังนี้ (โรงเรียนวัดบ้านรุน. 2544: 13)

ตาราง 1 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดบ้านรุน

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สัดส่วนเวลาเรียน (ชั่วโมง) / ปี					
	ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 – 3)			ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – 6)		
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6
ภาษาไทย	240	240	240	160	160	160
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160
วิทยาศาสตร์	80	80	80	120	120	120
สังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม	80	80	80	80	80	80
สุขศึกษา พลศึกษา	80	80	80	80	80	80

ตาราง (ต่อ)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สัดส่วนเวลาเรียน (ชั่วโมง) / ปี					
	ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 – 3)			ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – 6)		
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80
งานอาชีพและเทคโนโลยี	80	80	80	120	120	120
ภาษาต่างประเทศ	80	80	80	120	120	120
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	80	80	80	80	80	80
รวม	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000

สรุปจากตารางโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดบ้านรุน จะเห็นได้ว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นสาระหลักของหลักสูตร ที่มุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีคุณลักษณะที่ต้องการตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา และเมื่อวิเคราะห์แล้วยังพบว่า สาระการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับชุมชนและน่าสนใจในการศึกษาวิจัยคือ สาระ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันและเป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมาสร้างหน่วยการเรียนรู้ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเรื่อง วัฒนธรรมประเพณีในชุมชน ต่อไป

การสร้างหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้

การสร้างหน่วยการเรียนรู้

ในการสร้างหน่วยการเรียนรู้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลด้านเนื้อหา ด้านผู้เรียน และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอน โดยยึดแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นหลักในการกำหนดหัวเรื่องก่อนแล้วพัฒนาหัวเรื่องให้สมบูรณ์ให้สอดคล้องกับการสร้างชิ้นมีการศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นแกน มีขั้นตอนการสร้าง (กรมวิชาการ. 2545 ข : 14) ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค หรือจากหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดว่าผลการเรียนรู้ใดอยู่ในแผนการเรียนรู้ใด โดยเขียนออกเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านเจตคติ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม
2. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้จากผลการเรียนที่คาดหวังด้านความรู้ โดยวิธีการดังนี้
 - 2.1 เลือกและขยายสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น
 - 2.2 สาระที่เรียนต้องมีความเที่ยงตรง ปฏิบัติได้จริง ทันสมัยและเป็นตัวแทนของความรู้ในหน่วยการเรียนรู้
 - 2.3 มีความสำคัญทั้งในแนวกว้างและแนวลึก
 - 2.4 มีความน่าสนใจสำหรับผู้เรียน
 - 2.5 สามารถเรียนรู้ได้ง่าย
 - 2.6 จัดสาระที่เรียนรู้ให้เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก และต่อเนื่อง
 - 2.7 จัดสาระที่เรียนรู้ให้สัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น
3. วิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยดำเนินการดังนี้
 - 3.1 เลือกวิธีการนำเข้าสู่บทเรียน
 - 3.2 เลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผลการจัดการเรียนรู้วางมุ่งไปในทิศทางใด เน้นคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม
 - 3.3 ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้ โดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล
 - 3.4 เน้นกิจกรรมที่ทำงานเป็นทีมมากกว่าทำงานตามลำพัง
 - 3.5 กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติต้องนำเทคนิควิธีการต่างๆ มาเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนบรรลุตามผลการเรียนรู้
 - 3.6 กิจกรรมที่ปฏิบัติควรสอดคล้องกับชีวิตประจำวันและชีวิตจริง
 - 3.7 กิจกรรมที่ปฏิบัติทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
 - 3.8 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและถ่ายทอดการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์ใหม่ๆ พร้อมทั้งทำให้เกิดความจำระยะยาว
 - 3.9 ตรวจสอบความเข้าใจ โดยให้ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอด รวมทั้งส่งเสริมให้เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้เข้ากับชีวิตและสิ่งที่จะเรียนต่อไป
4. วิเคราะห์กระบวนการวัดประเมินผล มีขั้นตอนดังนี้
 - 4.1 วิธีการวัดและประเมินผล ต้องสอดคล้องกับผลการเรียนรู้

4.2 ใช้วิธีการวัดที่หลากหลาย

4.3 เลือกใช้ข้อมูลที่มีความเชื่อมั่น

4.4 แปรผลการวัดและประเมินผล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุง

5. วิเคราะห์แหล่งการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้แหล่งความรู้ที่หลากหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียน เช่น ธรรมชาติรอบตัว อันมีควมงาม ความจริง ความดี จินตนาการ เครื่องมือต่างๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่าการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมต้องปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน เพราะในแต่ละขั้นตอนนี้จะมีความสำคัญเกี่ยวข้องกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสิ่งที่สำคัญประการแรกคือ การวิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ที่มีการกำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อนำมากำหนดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค ซึ่งในส่วนนี้จะต้องระบุความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่เกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ไปจนถึงปี/ภาคการศึกษา ในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ นั้น ต้องยึดหลักของการจัดทำสาระของหลักสูตรและความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นและชุมชนเป็นสำคัญ ซึ่งหน่วยการเรียนรู้ นี้ มีลักษณะของการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน ตามแนวทางการจัดการศึกษาของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และเป็นตัวกำหนดสาระการเรียนรู้แบบองค์รวมที่จะนำไปสู่การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและจำทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังต่อไป

การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนทุกคนจำเป็นต้องมี เพราะแผนการจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนตัวกำหนด หรือตัวคุม ให้การสอนของครูเป็น ไปอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน มีการวัด ประเมินผล โดยครูจะต้องศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหาที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์และนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีนักวิชาการหลายท่านและงานการวิจัยของผู้วิจัย ได้ใช้คำว่า แผนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ เอกสารประกอบการสอน แผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป แต่ชื่อที่กล่าวมาก็มีขอบข่าย เนื้อหา เป้าหมายโดยรวม คล้ายกัน คือ เครื่องมือหรือเอกสารที่ครูผู้สอนทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนนักเรียน ดังนั้นต่อจากนี้ไปผู้วิจัยขอใช้คำเรียกชื่อว่า แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

1. ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นชื่อเรียกที่นักวิชาการและครูผู้สอนต้องรู้ เพราะครูต้องเป็นผู้ใช้และนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ตามสภาพแวดล้อม รายวิชา และวุฒิภาวะของผู้เรียน มีการกำหนดความหมายและองค์ประกอบเช่นเดียวกับแผนการสอน ในปัจจุบันนี้เรียกว่า แผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งมีนัยการศึกษาและผู้รู้ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

วิชิต สุรัตน์เรืองชัย (2540: 150) กล่าวว่า แผนการสอน หมายถึง เอกสารประกอบการใช้หลักสูตร เป็นการเตรียมการสอนอย่างละเอียดก่อนที่จะทำการสอนจริง แผนการสอนสามารถนำไปใช้สอนได้ทันที

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543: 1) กล่าวว่า แผนการสอน คือ การวางแผนการสอนวิชาใดวิชาหนึ่งที่ทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของวิชา เนื้อหาสาระ การใช้สื่อและการวัดผลประเมินผล เพื่อให้การสอนวิชานั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2543: 46) กล่าวว่า แผนการสอน (Lesson Plan) หมายถึง แผนการ โครงการที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดรายวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบ และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำลี รักสุทธี (2545: 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คือ สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือ แผนการโครงการที่ครูจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการสอน โดยผ่านการเตรียมอย่างเป็นระบบ รุจิร ภู่อาระ (2545: 129) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการแสดงจัดเตรียมบทเรียนและประสบการณ์เรียนรู้รายสัปดาห์หรือรายวัน

ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอนดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง รายละเอียดของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2 ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543: 2) กล่าวว่า การจัดทำแผนการสอนจะก่อให้เกิดประโยชน์

ดังนี้

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิควิธีการสอน การเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อมต่างๆ

2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียน การสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น

3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอนและครูที่สอนแนะนำไปใช้ปฏิบัติการสอน อย่างมั่นใจ

4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลที่จะ เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอนซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็น ผลงานทางวิชาการได้

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2543: 47) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้าเป็นการนำเทคนิควิธีการ สอน การเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอน มาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อมด้านต่างๆ

2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียน การ สอน การเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น

3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอนและครูที่สอนแทนนำไปใช้ปฏิบัติการ สอนอย่างมั่นใจ

4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลที่จะ เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอนซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็น ผลงานทางวิชาการได้

สรุปได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับครูผู้สอนที่จะต้องมี และจัดทำให้เป็นระบบและสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง ทั้งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการ สอนให้มีประสิทธิภาพทำให้ครูมีความมั่นใจและสามารถตรวจสอบการสอนของตนเองและความ พึงพอใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

3. ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ได้มีผู้กล่าวถึงไว้หลายท่านตามแต่รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539: 15) กล่าวว่าไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ 1 หัวข้อ โดยการบูรณาการของหน่วยศึกษานิตเทศอีก 7 หัวข้อเพิ่มเติมของกรมวิชาการ 1 หัวข้อ ดังนี้

1. สาระสำคัญ เป็นความคิดรวบยอดหรือหลักการของเรื่องหนึ่งที่ต้องการให้นักเรียนเกิดความรู้ตามแผนการสอนนี้
 2. จุดประสงค์การเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนเมื่อเรียนตามแผนการสอนนี้
 3. จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นการกำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อเรียนตามแผนการสอนนี้
 4. กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการเสนอขั้นตอนหรือกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะนำไปสู่จุดประสงค์ที่กำหนดไว้
 5. เนื้อหา เป็นเนื้อหาที่จัดกิจกรรมและต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
 6. สื่อและอุปกรณ์ เป็นสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 7. การวัดและประเมินผล เป็นการกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการวัดและประเมินว่านักเรียนบรรลุตามจุดประสงค์หรือไม่ มีการวัดและประเมินก่อนสอนและหลังสอน
 8. แหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม หมายถึงแหล่งค้นคว้าหรือสถานที่ที่นักเรียนสามารถหาความรู้ได้
 9. ข้อเสนอแนะของผู้บังคับบัญชา
 10. บันทึกหลังการสอน ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ
- สมาน จันทะลี (2545: 85) ได้กล่าวถึงส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1. ส่วนประกอบต้น

- 1.1 ชื่อกำหนดของหลักสูตร
- 1.2 การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 1.3 การกำหนดสาระการเรียนรู้และกำหนดเวลาเรียน
- 1.4 คำอธิบายรายวิชา
- 1.5 โครงสร้างการจัดการเรียนรู้
- 1.6 สรุปผลการวิเคราะห์ผู้เรียน

2. ส่วนประกอบตอนกลาง

- 2.1 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 2.2 สารระการการเรียนรู้
- 2.3 จุดประสงค์การเรียนรู้
- 2.4 พฤติกรรมที่ต้องการเน้น
- 2.5 กระบวนการจัดการเรียนรู้
- 2.6 กระบวนการวัดและประเมินผล
- 2.7 สื่อการเรียนรู้
- 2.8 แหล่งการเรียนรู้

3. ส่วนประกอบตอนท้าย

- 3.1 ความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา
- 3.2 บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้
- 3.3 ความเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เรียน

ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ จึงมีส่วนประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานการเรียนรู้และสาระสำคัญ
2. สารระการการเรียนรู้
3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
4. กระบวนการจัดการเรียนรู้
5. เนื้อหาสาระ
6. สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้
7. การวัดผลและประเมินผล
8. กิจกรรมเสนอแนะ
9. ความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา
10. บันทึกผลหลังการสอน
11. ปัญหา อุปสรรค
12. แนวทางแก้ไข
13. ข้อเสนอแนะ

จากที่กล่าวมาในส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดเวลาเรียน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้ สารระการการเรียนรู้ กระบวนการ

จัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล กิจกรรม
ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นของผู้บริหาร บันทึกผลหลังสอน ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ
อาจมีความแตกต่างกันบ้างในรูปแบบและรายละเอียดย่อยของขั้นกิจกรรมการเรียนรู้

การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

การจัดการศึกษาในปัจจุบันมีการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับ
ประสบการณ์ในสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ครูผู้สอนจึงต้องจัดหาแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ศึกษา
ค้นคว้าและหาความรู้ด้วยตนเองด้วย ชุมชนเป็นสถานที่ที่มีแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นความเชื่อ วัฒนธรรม
ประเพณี ของคน สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติด้วย

ความหมายของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

แหล่งความรู้ในชุมชน ได้มีผู้ใช้คำอื่นที่แตกต่างกันออกไปหลายคำ เช่น แหล่งความรู้ แหล่ง
ความรู้ชุมชน แหล่งทรัพยากรในท้องถิ่น แหล่งวิชาการในชุมชน แหล่งทรัพยากรในชุมชน เป็นต้น
นักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่า แหล่งความรู้ในชุมชน ในที่นี้เพื่อความเข้าใจ
ตรงกันและสอดคล้องกับงานวิจัยจึงขอใช้คำว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชนไว้แตกต่างกันออกไป ดังนี้
ภานิติ เปี่ยมพงศ์สานต์ (2536: 12) กล่าวว่า แหล่งความรู้ในท้องถิ่น หมายถึง แหล่งที่จะ
ค้นคว้าหาความรู้ประสบการณ์ แนวคิด ค่านิยม ข้อสรุปต่าง ๆ จากแหล่งนั้นมาเป็นประโยชน์ต่อ
การเรียนการสอน

ถัดดา ศิลาน้อย (2545: 18) กล่าวว่า แหล่งความรู้ในชุมชน หมายถึง แหล่งวิชาการ หรือ
แหล่งทรัพยากร แหล่งข้อมูลในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งเป็นสถานที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่ ประกอบไปด้วย
บุคคลในชุมชนที่มีความชำนาญเฉพาะทาง สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนได้ อาจเป็น
เจ้าหน้าที่ของรัฐ เอกชน ผู้ประกอบอาชีพต่างๆ ผู้นำทางศาสนา หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ ชาวบ้าน
ที่มีความรู้ประสบการณ์ที่ได้รับการสั่งสมจากพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือผู้รู้ในหมู่บ้าน สถานที่ที่
สำคัญในชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถานีตำรวจ ที่ว่าการอำเภอ
วัสดุอุปกรณ์ ที่มีอยู่ ได้แก่ แผ่นพับ ม้วนวีดิทัศน์ สไลด์ หนังสือ รูปภาพ รวมทั้งกิจกรรมต่างๆที่
เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีที่ทางชุมชนจัดขึ้น ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน

สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2545: 17) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับ
สาระเศรษฐศาสตร์ว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หมายถึงสถานที่ของชุมชนที่ใช้เป็นที่ทำมาหากิน ใน
ชุมชน เช่น ตลาด ร้านขายของชำ โรงงานขนาดเล็กในหมู่บ้านหรือสถานที่ที่รัฐหรือประชาชนจัดตั้ง
ขึ้น หรือบุคลากรผู้ที่มีความรู้ด้านต่างๆ ในชุมชน

อังกฤษ ดุงคะสมิต และคณะ (2545:18) ได้ให้ความหมายของแหล่งความรู้ในชุมชนนั้นคือ แหล่งวิชาการ หรือแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งเป็นสถานที่อยู่รอบๆ โรงเรียน ประกอบด้วยบุคคล สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมในชุมชนซึ่งสามารถนำมาจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตัวนักเรียนเอง

พรทิพย์ สมเจียงใต้ (2547:17) ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนว่า หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในชุมชนที่ครูสามารถนำมาประกอบการเรียนการสอนได้ ซึ่งอาจเป็น สภาพแวดล้อมที่อยู่บริเวณรอบๆ โรงเรียน เด็กสามารถที่จะเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ประกอบด้วย บุคคล สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมในชุมชน ซึ่งสามารถนำมาจัดการเรียนการสอนเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนเอง

เสาวรี พิมพ์สวัสดิ์ (2549:18) ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน คือแหล่งวิชาการ หรือแหล่งทรัพยากร ที่ให้เข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ ซึ่งอาจเป็น ได้ทั้งสิ่งที่เป็น ธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็น ได้ทั้งบุคคล สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งในแต่ละชุมชนก็จะแตกต่างกันออกไป

ภูิก (Good 1973; อ้างถึงในสุทธิศา สุภาชัยวัฒน์. 2548: 18) กล่าวว่า แหล่งความรู้ในท้องถิ่นหมายถึง แหล่งความรู้ที่ให้ความรู้แก่นักเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยสถาบันและองค์กรต่าง ๆ อันประกอบด้วยบุคคลที่มีความสามารถในท้องถิ่น วัสดุต่าง ๆ และอำนาจทั้งหลายที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน โดยทางตรงหรือทางอ้อม

จากความหมายของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง ทรัพยากร สถานที่ บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาชุมชน แหล่งข้อมูลชุมชน กิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ ที่เป็นจุดเด่นของชุมชนนั้นๆ ซึ่งนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน พัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา และพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนนั้นๆ เกิดความตระหนักและช่วยให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

แหล่งเรียนรู้ในชุมชนนับว่าเป็นสื่อหรือแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วในชุมชน ครูผู้สอนสามารถนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้หรือนำแหล่งเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลมาให้ความรู้แก่นักเรียนในโรงเรียนก็ได้ ซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์และสร้างความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนและชุมชนได้เป็นอย่างดี

ทัศนีย์ พุฒเมธิ (2532 :12-13) กล่าวว่าไว้ว่าแหล่งวิทยากรมีประโยชน์และมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนดังนี้ คือ

1. แหล่งวิทยาการช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนกับชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชนและการดำรงชีวิตประจำวันของนักเรียน นักเรียนสามารถนำความรู้จากแหล่งวิทยาการที่เขาเหล่านั้นได้ไปมีประสบการณ์ตรง ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชนได้เป็นอย่างดี เช่น ไปได้รู้จักห้องสมุดประชาชนได้ไปเป็นสมาชิกและใช้บริการ นักเรียนย่อมจะได้พัฒนาความรู้ความสามารถในเรื่องที่ตนสนใจจากการอ่านหนังสือในห้องสมุดประชาชนแห่งนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี
2. แหล่งวิทยาการ ช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและเกิดการเรียนรู้ได้จากแหล่งวิทยาการทั้งยังเป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนมีความสนใจในเนื้อหาวิชาที่กำลังสนใจอยู่นั้น ทำให้การสอนมีชีวิตชีวา และมีความหมายต่อนักเรียนมากกว่าเรียนโดยนามธรรม อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนมีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีคุณค่าของแหล่งวิทยากรนั้น ๆ
3. แหล่งวิทยาการจะช่วยนำครูและนักเรียนให้คิดและทำกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต่อเนื่องจากการได้ไปใช้แหล่งวิทยากรนั้นๆ แล้ว เช่น การศึกษาค้นคว้า การรายงาน การอภิปราย การจัดนิทรรศการ การสาธิต ตลอดจนการแสดงความคิดเห็นจากความคิดที่ได้จากแหล่งวิทยาการ
4. แหล่งวิทยาการจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความพยายามที่จะพัฒนาตนเองให้มีเป้าหมายในชีวิตและพยายามทำให้ได้ตาม เป้าหมายที่ตนปรารถนา
5. แหล่งวิทยาการเป็นแหล่งที่จะช่วยประสานความรู้ ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้มีความสัมพันธ์สอดคล้อง และชัดเจนยิ่งขึ้น แหล่งวิทยาการจะทำให้นักเรียนเข้าใจถึงสภาพ ความเป็นจริง และความเ็นไปได้ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น
6. แหล่งวิทยาการจะช่วยลดบทบาทครูลงและจะเพิ่มบทบาทของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น และเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนการสอน
7. แหล่งวิทยาการจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นแหล่งวิทยาการจะส่งเสริมให้ครูได้พัฒนานักเรียน ดีกว่าจะสอนตามหนังสือ
8. แหล่งวิทยาการจะช่วยให้ครูและนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องแหล่งวิทยากรนั้นๆ ได้ดี และสามารถนำสาระความรู้จากแหล่งวิทยากรนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอนในชั้นเรียน อันจะเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งๆ ขึ้นไป
9. แหล่งวิทยาการช่วยครูในการแก้ปัญหาในเรื่องความรู้ ประสบการณ์และสื่อการสอนที่ครูไม่มีความถนัด ใช้แหล่งวิทยาการช่วยได้เป็นอย่างดีและเป็นการเพิ่มประสบการณ์ให้แก่ครู อันจะเป็นประโยชน์ต่อการสอนเป็นอย่างดี

10. แหล่งวิทยาการช่วยลดปัญหาการขาดแคลนวิทยากร และสื่อการเรียน เพราะการพานักเรียนไปศึกษาถึงแหล่งวิทยาการย่อมจะได้ครบทั้งวิทยากรและสื่อการเรียน

ลัดดา ศิลาน้อย (2534:23) ได้กล่าวถึงความสำคัญในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนวิชาสังคมไว้ ดังนี้

1. เป็นการฝึกหัดให้นักเรียนรู้จักสังเกต เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนไม่ว่าจะเป็นสถานที่หรือบุคคลก็ตามควรให้นักเรียนได้สังเกต เก็บรวบรวม ข้อมูลจากแหล่งความรู้ นั้น ๆ
2. ทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมเป็นแนวทางในการปรับตัวเองกับสภาพแวดล้อม
3. แหล่งความรู้ในชุมชนมีสื่อเกือบทุกชนิดที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ เสริมประสบการณ์ในเนื้อหาวิชาตลอดจนแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ดีในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง
4. แหล่งความรู้ในชุมชนทำให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้องในเนื้อหาวิชา
5. แหล่งความรู้ในชุมชนให้ประสบการณ์ตรงแก่นักเรียน ทั้งในด้านพฤติกรรมของมนุษย์ที่อยู่รอบตัวนักเรียนในเรื่องของบทบาทมนุษย์ที่อยู่ในสังคม เช่น การให้นักเรียน ได้สัมผัสกับบุคคลอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน

6. ทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม รักและหวงแหนสิ่งแวดล้อม
ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์ (2536:12) กล่าวถึงความสำคัญของแหล่งวิทยาการชุมชน ดังนี้

1. ช่วยให้การเรียนและการสอนได้กลายมาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันทั้งผู้สอนและผู้เรียน เพราะผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนผ่านประสบการณ์ตรง หรือเรียนรู้จากแหล่งความรู้เบื้องต้น ไม่ใช่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนเพียงผู้เดียว
2. ชุมชนเป็นแหล่งอำนวยความสะดวกที่ดียิ่งต่อกิจกรรมทางสังคม และการพัฒนาทางสติปัญญา ทักษะและ ดัชนีขณะนีสัยทางสังคม เช่น ได้ฝึกการคิด วิเคราะห์ วิจัย การสัมภาษณ์ การสังเกต ความรับผิดชอบ ความร่วมมือ ความเป็นผู้นำ กิริยามารยาท
3. ช่วยให้โรงเรียนและชุมชน ได้ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น
4. เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนมากขึ้นก็จะทำให้เขาสนใจและเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของชุมชนมากขึ้น ทำให้เขามีโอกาสพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่ดียิ่งขึ้น

กรมวิชาการ (2539:14) กล่าวว่า แหล่งความรู้ในชุมชนมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะการที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจสภาพท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ได้อย่างแท้จริงนั้นจะต้องใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นประกอบการสอน

การสอนสังคมศึกษาในสังคม ปัจจุบันต้องสอนให้กว้างเลย ไปสู่สังคมภายนอก เพราะสังคมภายนอกมีทรัพยากรที่พร้อมมูลจะให้คำตอบให้ประสบการณ์ตรงแก่ครูและนักเรียนได้เป็นอย่างดี ลีดา ศิลาน้อย (2545:12) กล่าวว่า แหล่งความรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอน ผู้สอนควรนำมาใช้กับนักเรียนเนื่องจาก

1. นักเรียนมีประสบการณ์ตรง ได้สัมผัสกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวนักเรียน นักเรียนคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม ซึ่งจะเป็แนวทางในการปรับตนเองของนักเรียนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี

2. ฝึกให้นักเรียนได้รู้จักการสังเกตสรรพสิ่งในธรรมชาติ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงเพราะการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน เพื่อให้นักเรียนได้สังเกตเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งความรู้นั้น ๆ

3. แหล่งความรู้ประกอบไปด้วยสื่อ นานาชนิด ที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ เชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตจริง รวมทั้งเสริมประสบการณ์ในเนื้อหาวิชา ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ดีในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

4. แหล่งความรู้ให้ประสบการณ์ตรงแก่นักเรียนทั้งในด้านพฤติกรรมของมนุษย์ ที่อยู่รอบตัวนักเรียน บทบาทของมนุษย์ที่อยู่ในสังคม เช่น อาชีพของบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์

5. ทำให้เกิดความคิดที่ชัดเจนและถูกต้องในเนื้อหาวิชา บางครั้งการใช้สื่อชนิดอื่น ๆ ไม่ก่อให้เกิด ความเข้าใจในเนื้อหาได้ดีเท่าใช้การปฏิบัติจริง โดยให้นักเรียนออกไปสัมผัสของจริงในแหล่งความรู้

6. นักเรียนเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รายรอบตัวนักเรียนมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งนักเรียนเคย พบเห็นเสมอแต่ไม่คิดหรือ ไม่รู้ว่าจะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างไร

7. แหล่งความรู้ในชุมชนเป็นเครื่องมือที่จะสร้างสัมพันธ์ไมตรีอันดีระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ต่างฝ่ายต่างเห็นความสำคัญซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่าแหล่งเรียนรู้เป็นทั้งเครื่องมือ เป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่ทั่วไป ทั้งที่เป็นสถานที่ สิ่งแวดล้อม บุคคลในชุมชน และทุกสรรพสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้ทั้งใกล้และไกล นักเรียน เป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูและนักเรียนเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ได้พบเห็นจริงและการบอกเล่าของผู้รู้ ที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา หาได้ไม่ยากและมีคุณค่าต่อการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง

ประเภทของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสามารถแยกประเภทตามลักษณะเป็นรูปธรรมและนามธรรมมีทั้งที่เป็นอาคาร สถานที่ ทรัพยากรธรรมชาติ บุคคล ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณี สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สามารถนำมาเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างดีและไม่ต้องสร้างขึ้นใหม่เพราะแหล่งเรียนรู้ส่วนใหญ่มีอยู่แล้ว ครูผู้สอนจึงควรจัดระบบและจำแนกประเภทแหล่งเรียนรู้ให้ชัดเจนเพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

ลัดดา ศิลาน้อย (2534:17) ได้กล่าวถึงประเภทของแหล่งความรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. แหล่งความรู้ในชุมชนเมือง เป็นแหล่งความรู้ที่มีอยู่ตามเอง เช่น ในอำเภอ ในจังหวัด ในเขตเมืองหลวงซึ่งมีอยู่มากมาย ดังนี้

1.1 วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ทั่วไป จัดเป็นวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว นำมาประยุกต์ในการเรียนการสอนได้ เช่น กล้องกระดาษ หนังสือพิมพ์ ปฏิทิน ทุ่งพลาสดิก ขวดนมชนิดต่าง ๆ ฯลฯ

1.2 บุคคลชุมชนในเมือง เป็นแหล่งความรู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ เพราะเป็นผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะ เช่น พ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานสหกรณ์ แอร์โฮสเตส นักบิน แพทย์ พยาบาล พนักงานธนาคาร พนักงานเทศบาล ตำรวจ ทหาร ผู้แทนราษฎร ฯลฯ

1.3 สถานที่ในเมือง ได้แก่ อาคารสถานที่ สิ่งก่อสร้างที่เกิดขึ้น ในอดีตหรือปัจจุบันเพื่อแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีต เรื่องของศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงการของรัฐบาลหรือธุรกิจ เช่น โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ สวนสัตว์ โรงงานอุตสาหกรรม สถานีตำรวจ ที่ทำการ ไปรษณีย์ กระทรวงต่าง ๆ โรงพยาบาล โบสถ์ วัด มัสยิด ฯลฯ

1.4 กิจกรรมที่จัดขึ้นในเมือง เป็นกิจกรรมที่ทางเทศบาล ทางรัฐบาลหรือทางเอกชนจัดขึ้นตามวาระสำคัญต่าง ๆ เป็นประเพณีสืบทอดกันมา เช่น วันสำคัญของชาติ เช่น วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ วันรัฐธรรมนูญ วันปิยมหาราช วันฉัตรมงคล วันพืชมงคล กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในวันเหล่านี้ เพื่อระลึกถึงผู้มีพระคุณต่อชาติบ้านเมือง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะให้ข้อมูลแก่ผู้เรียน ได้อย่างดีในเรื่องของพิธีกรรมในวันสำคัญ สิ่งที่ต้องปฏิบัติในวันเหล่านั้น เอกลักษณะของประเพณีแต่ละชุมชน และวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา

2. แหล่งความรู้ในท้องถิ่นในประเทศไทย มีลักษณะเป็นสังคมการเกษตร ประชาชนส่วนมากมีอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก แหล่งความรู้ประเภทนี้จึงเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ดังนี้

2.1 วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่น เป็นวัสดุที่หาง่ายและมีอยู่ในท้องถิ่นทั่วไป ซึ่งหาได้ไม่ยาก และสามารถนำมาคิดแปลงปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน ได้ดี เช่น ฟางข้าว ดิน หิน ไม้ไผ่ หญ้าเพ็ก ใบไม้ ผักหวานนกยูง เป็นต้น

2.2 บุคคลในท้องถิ่น เป็นแหล่งความรู้ที่ใช้บุคคลในท้องถิ่นที่ความรู้ มีความชำนาญ เกี่ยวกับเรื่องที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ หรือเพื่อตอบปัญหาข้อสงสัยให้แก่ผู้เรียน บุคคลเหล่านี้ ได้แก่ พระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่ บ้าน ช่างฝีมือ ชาวสวน ชาวนา ชาวไร่ ชาวประมง ฯลฯ

2.3 สถานที่ในท้องถิ่น ได้แก่ สิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นมานในอดีต จนเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ดี รวมทั้งสถานที่ทั่วไปในท้องถิ่น ได้แก่ โบราณสถาน วัด ไร่ นา สวน เขื่อน ฝาย ป่า ภูเขา ชายทะเล บ่อเลี้ยง ปลา ฯลฯ

2.4 กิจกรรมในท้องถิ่น หมายถึง งานประเพณีทางศาสนา และประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่นที่ประชาชนในท้องถิ่นได้ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งสิ่งที่ได้จากกิจกรรมในท้องถิ่น จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ประเพณี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรมของท้องถิ่นที่สืบต่อกันมาในเรื่องของ พิธีกรรม การประพฤติปฏิบัติตนในวันเหล่านั้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ประเภทของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนแบ่งได้ 2 ประเภทดังนี้ คือ แหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในชุมชนเมือง เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความเจริญทางด้านวัตถุ อาคารสถานที่ สถานที่ราชการ สวนสัตว์ วัด โบราณสถาน โรงงานอุตสาหกรรม และแหล่งเรียนรู้ในชนบท ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของธรรมชาติ ป่าไม้ แม่น้ำ ภูเขา อาชีพเกษตรกรรม และสิ่งก่อสร้าง โบราณสถาน วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม นอกจากนี้แล้วยังมีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เช่น ชาวนา พ่อค้า ข้าราชการ นักธุรกิจ พระสงฆ์ บางครั้งก็เรียกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นก็ได้

วิธีการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนมีวิธีการใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดกับการเรียน โดยมีวิธีการที่หลากหลาย ในการสอนวิชาสังคมศึกษามีนักการศึกษาได้กล่าวถึงไว้ ดังนี้ ทัตดา ศิธาน้อย (2543 ๖: 22-23)

1. การเชิญวิทยากร เป็นการเชิญผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ ความสามารถเฉพาะเรื่อง ที่ครูผู้สอนเห็นว่าสามารถนำมาเป็นแหล่งข้อมูลในเนื้อหาวิชาได้ เพราะวิทยากรเฉพาะทางย่อมมีประสบการณ์และความชำนาญมากกว่าครูผู้สอน เช่นผู้จัดการธนาคาร จะให้ข้อมูลทาง เศรษฐศาสตร์ ได้ดีกว่าครู ชาวไร่ชาวนา มีความรู้ด้านการประกอบอาชีพ ทำนาทำไร่ได้ดี ชาวบ้านที่มีความสามารถด้านหัตถกรรม มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน จำเป็นที่ครูควรให้ความรู้ และประสบการณ์ตรงแก่นักเรียน ด้วยการเชิญมาให้

ความรู้แทนครู ในการเชิญวิทยากร ครูต้องมีลำดับขั้นตอนในการเชิญดังนี้ 1) พิจารณานโยบายใน
บทเรียน 2) กำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจน 3) ศึกษา สอบถามคุณสมบัติของวิทยากร 4) ติดต่อบุคคล
มาเป็นวิทยากร 5) ขอความร่วมมือกับนักเรียนในเรื่องตัวแทนที่มาคอยต้อนรับดูแล วิทยากรเมื่อ
มาถึง 6) ตกลงเรื่องมารยาทในการฟังวิทยากรบรรยาย 7) จัดเตรียมสถานที่ 8) บันทึกรายละเอียด
จากการบรรยายของวิทยากร

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการหนึ่งของการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อ
การเรียนรู้ การสอน เป็นการฝึกให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรง ผู้ถูก
สัมภาษณ์จะเป็นผู้ที่มีความรู้ลึก ชำนาญ เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดี พร้อมทั้งทำให้ผู้เรียนรู้
ถึงเจตคติ และเทคนิควิธีการต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ด้วย
การปฏิบัติจริง ฝึกให้กล้าแสดงออก กล้าพูด การสัมภาษณ์มี 2 วิธีคือการสัมภาษณ์แบบไม่เป็น
ทางการ กับการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ

3. การศึกษานอกสถานที่ เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้รับประสบการณ์
ตรงได้สัมผัสของจริงที่ครูไม่สามารถนำมาไว้ในห้องเรียนได้ ช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่
นอกเหนือไปจากบทเรียน เป็นการเสริมประสบการณ์ให้กับผู้เรียนหลายๆด้าน การศึกษานอก
สถานที่ทำได้ในระยะเวลาที่ใกล้โรงเรียนและระยะไกล การศึกษานอกสถานที่ในแหล่งชุมชนนั้น
เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ครูควรดำเนินตามขั้นตอนใน
การใช้แหล่งเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ เป็นการเตรียมการวางแผนการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนซึ่ง
เกิดจากความต้องการร่วมกันของครูและนักเรียนในชั้นเรียน ซึ่งต้องการหาคำตอบในสิ่งที่
เป็นปัญหาและข้อสงสัย โดยการสำรวจหาข้อมูลของสถานที่ ติดต่อสถานที่ รวบรวมข้อมูลกำหนด
รายการ ทำหนังสือขออนุญาตผู้ปกครอง

ขั้นที่ 2 ขณะศึกษานอกสถานที่ ในการเดินทางนอกสถานที่ควรมีการแบ่งกลุ่ม
นักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย เพื่อร่วมมือกันทำงานภายใต้การดูแลของครูอย่างใกล้ชิด ครูควรแนะนำ
ในสิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาและสิ่งที่ควรศึกษา

ขั้นที่ 3 ติดตามประเมินผล หลังจากกลับจากการศึกษานอกสถานที่แล้ว นักเรียน
นำเสนอผลจากการศึกษานอกสถานที่ตามประเด็นหัวข้อที่ได้กำหนดร่วมกันในงานที่ครูมอบหมาย
ให้ศึกษา รวมทั้งปัญหาที่พบของการศึกษานอกสถานที่

4. วิธีการขอข้อมิวัสดุ อุปกรณ์ เอกสารอื่นๆ ในชุมชน แต่ละชุมชนมีวัสดุ อุปกรณ์สื่ออื่นๆ

ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษามากมาย ครูต้องศึกษาว่าหน่วยงานใดมีวัสดุอุปกรณ์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะใช้ในการเรียนการสอน กำหนดหัวข้อในชั้นเรียนเพื่อค้นคว้าหาคำตอบติดต่อบุคคลที่เป็นเจ้าของวัสดุ นำสื่อ วัสดุต่างๆ มาใช้ในชั้นเรียน ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อที่กำหนด นักเรียนศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อที่กำหนด

สรุปวิธีการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการเรียนการสอนนักเรียนนั้นมีวิธีการดังนี้ วิธีแรกคือการนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ทะเล น้ำตก วัด โบราณสถาน การจัดงานวันสำคัญต่างๆ ซึ่งเราเรียกว่า การทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ และอีกวิธีหนึ่งได้แก่การเชิญผู้รู้เข้ามาให้ความรู้แก่นักเรียนในโรงเรียน

รูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ในการจัดการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีผู้รู้ได้คิดค้นวิธีการเพื่อให้เกิดประโยชน์และสะดวกในการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

แนวคิดของสัลดดา ศิลาน้อย (2543 ก: 24-25) ได้กล่าวถึงรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีขั้นตอนการสอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเสนอและรับรู้

ใช้สถานการณ์ กรณีตัวอย่าง ข่าวเหตุการณ์ สื่ออื่นๆ เช่น รูปภาพสไลด์ เสนอให้นักเรียนดู พร้อมทั้งประเด็นปัญหา เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์สถานการณ์ กรณีตัวอย่าง ข่าว เหตุการณ์นั้นๆ เพื่อไปสู่การได้มาซึ่งคำตอบ ซึ่งจะ ได้มาจากแหล่งความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน ด้วยการตั้งจุดประสงค์ การศึกษาความรู้จากชุมชน เมื่อกำหนดจุดประสงค์ได้แล้ว มีการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างครู และนักเรียน ถึงแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน ว่ามีความรู้อะไรบ้าง ที่จะสามารถตอบปัญหาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้

ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผน

เป็นขั้นที่เตรียมการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนที่ร่วมกันสรุปได้ในขั้นนำเสนอ ซึ่งจะ ต้องมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า ดังนี้

1. เตรียมนักเรียนให้เกิดความพร้อม ความร่วมมือ ด้วยการแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มแต่ละกลุ่ม ให้มีการเลือกประธาน เลขานุการกลุ่ม แบ่งบทบาทหน้าที่ให้สมาชิกแต่ละคนร่วมรับผิดชอบ
2. ร่วมกันอภิปรายถึงวิธีการที่จะได้มาจากแหล่งความรู้ต่างๆ เช่น ใช้การจดบันทึก การฟัง การสังเกต การซักถาม ซึ่งจะต้องมีการเตรียมคำถามที่จะใช้ตามความเหมาะสมกับลักษณะของแหล่งความรู้ในชุมชนนั้นๆ เช่น คำถามวิทยากร การสัมภาษณ์พนักงานธนาคาร ฯลฯ

3. ตกลงระเบียบกฎเกณฑ์การศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ในเรื่องการแต่งกายการเดินทาง กิริยามารยาท การซักถาม การขอบคุณ การตรงต่อเวลา

4. จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เช่น สมุด ปากกา เทป กล้องถ่ายภาพ ฯลฯ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. ซักซ้อมถึงแผนในการป้องกัน แก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เช่น การตรงต่อเวลาการเดินทาง ตามกฎจราจร การข้ามถนน ฯลฯ

6. กำหนดรูปแบบการประเมินผลจากการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติการและวิธีการ

นักเรียนและครูปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ในขั้นวางแผน นักเรียนจะใช้แหล่งความรู้ตามที่กำหนดไว้ในขั้นนำเสนอ รับรู้ เช่น ฟังวิทยากร สัมภาษณ์ สืบค้น ร่วมกิจกรรม โดยครูจะเป็นผู้ดูแลและแนะนำเมื่อเกิดปัญหา

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

ครูและนักเรียนพร้อมกันประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน พิจารณาผลงานของแต่ละกลุ่มนำเสนอร่วมกัน ด้วยแบบของการประเมินที่เห็นชอบในขั้นวางแผน จากกิจกรรมอภิปราย และจากแบบทดสอบ รวมทั้งผลสรุป ปัญหา อุปสรรคการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน

รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ดังกล่าว เพื่อความชัดเจนในรูปแบบที่เน้นขั้นตอน นำเสนอเป็นภาพประกอบ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ที่มา: สัคดา ศิลาน้อย (2543: 26)

สรุปการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นนำเสนอและรับรู้เป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการอยากรู้ ขั้นวางแผน ครูผู้สอนต้องมีการเตรียมการที่ดี เช่น อุปกรณ์ บุคคลที่ให้ความรู้ ขั้นปฏิบัติการ เป็นการปฏิบัติตามแผนนักเรียนมีการใช้แหล่งเรียนรู้ครบถ้วน

ตามที่ต้องการหรือไม่ ให้คำแนะนำ ชั้นประเมินผลนักเรียนมีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด ปัญหา มีหรือไม่ ชุมชนให้ความสำคัญในการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไรบ้าง

วัฒนธรรมประเพณีในชุมชน

ความหมายของวัฒนธรรมประเพณี

วัฒนธรรมประเพณี หมายถึง ความเชื่อ ค่านิยมที่คนในสมัยโบราณ ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา อันแสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง ด้านความดี ความงาม รวมทั้งการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการ แก้ปัญหา การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนในท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องระหว่างคนและสิ่งต่างๆที่มี อยู่ในโลกนี้ เมื่อหาที่ใช้ในการจัดทำหน่วยการจัดการเรียนรู้เป็นเนื้อหาในหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องของวัฒนธรรม ประเพณีในชุมชน โดยศึกษาการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของชุมชน รวมทั้งการวิเคราะห์ การ ดำเนินชีวิตของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณี ของแต่ละท้องถิ่น จะมีวัฒนธรรม ประเพณีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันไป ซึ่งในแต่ละชุมชนจะมีความเชื่อ แนวคิด และการถ่ายทอด จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ปัจจุบันวัฒนธรรมประเพณีที่มีอยู่ในชุมชนขาดความสนใจและ ตระหนักในคุณค่าจากคนรุ่นหลัง ทั้งที่เป็นสิ่งดีงามที่คนรุ่นเก่าได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา เป็นการ เสริมสร้างความสามัคคี การช่วยเหลือกัน ในชุมชน การสร้างคุณค่าด้านจิตใจ การสร้างความ สนุกสนานหลังการทำงาน ความภูมิใจในถิ่นที่อยู่ของตนเอง (โรงเรียนวัดบ้านรุน. 2544: 13)

ประเภทของวัฒนธรรมประเพณี

วัฒนธรรมประเพณี มีความเกี่ยวข้องกันและมักเรียกรวมเข้าด้วยกันเพราะ วัฒนธรรม ประเพณี หมายถึงสิ่งดีงามที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ ทั้งเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างตามความเชื่อ หรือการปฏิบัติ สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ เช่น ด้านการทำมาหากิน ด้านความเชื่อ ด้านภาษา ด้านศาสนา ด้านที่อยู่ อาศัย การแต่งกาย พิธีกรรม ด้านการละเล่น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ดีงามที่คนรุ่นหลังควร ศึกษาและอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นมรดกสืบทอดให้แก่คนรุ่นต่อไป

ดังนั้นการ สอนของครูที่จะให้นักเรียน ได้เกิดความรักในถิ่นที่อยู่ ปดุกฝัง ชักจูงให้หันมา สนใจและรับรู้วัฒนธรรมประเพณีที่คนรุ่นก่อนได้สร้างไว้จึงควรที่จะกระทำอย่างยั้ง เพราะกระแส โลกยุค โลกาภิวัตน์ ได้นำวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามา มีอิทธิพลต่อเยาวชนในปัจจุบันเป็นอย่างมาก จนครูไม่อาจละเลยและให้ความสนใจในสิ่งที่กล่าวมาแล้วได้ จึงต้องมุ่งเน้นให้นักเรียน ได้ซาบซึ้ง และเกิดความรักหวงแหน ในวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามในชุมชนของตนเองให้มากที่สุด โดยมี เนื้อหาย่อยดังนี้ (โรงเรียนวัดบ้านรุน. 2544: 14)

1. วัฒนธรรมด้านภาษา
2. วัฒนธรรมด้านการทำมาหากิน
3. วัฒนธรรมด้านจิตใจ ความเชื่อ พิธีกรรม
4. วัฒนธรรมด้านการละเล่นพื้นบ้าน
5. ประเพณีการบายศรีสู่ขวัญ
6. ประเพณีการบวชนาค
7. ประเพณีการแต่งงาน
8. ประเพณีทำบุญวันเข้าพรรษา

1. วัฒนธรรมทางด้านภาษา (ไทยเขมร ไทยลาว ไทยโคราช ไทยส่วย)

วัฒนธรรมด้านภาษาเป็นสิ่งที่ผู้คนในสังคมใช้ในการติดต่อสื่อสารกัน ในหมู่บ้านของตนเองอาศัยอยู่ในปัจจุบันภาษาที่ใช้โดยเฉพาะภาษาถิ่นหรือภาษาพื้นบ้านกำลังจะเลือนหายไป เพราะคนรุ่นใหม่ได้รับการสอนในโรงเรียนให้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางและการได้รับสื่อที่ถ่ายทอดทางโทรทัศน์ วิทยุ ส่วนมากใช้ภาษาไทยกลาง ดังนั้นจึงทำให้ภาษาถิ่น โดยเฉพาะภาษาไทยเขมร ภาษาไทยส่วย ภาษาไทยลาว ภาษาไทยโคราช ซึ่งเป็น 4 ภาษาที่มีใช้กันมาตั้งแต่สมัยโบราณ กำลังจะถูกลืมจากคนรุ่นใหม่ ถ้าครูหรือหน่วยงานด้านวัฒนธรรมไม่ช่วยกันแล้ว ไม่นานภาษาที่มีความหลากหลายและแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตก็คงจะหายไป

2. วัฒนธรรมด้านการทำมาหากิน (การทอผ้าไหม)

การทำมาหากินของคนในชนบทส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ และหลังจากการทำนาทำไร่ ทำให้มีเวลาว่าง ชาวบ้านในชนบทจึงนิยม ปลูกหม่อน เลี้ยงไหม เพื่อเอาใยไหมมาทอผ้าไว้ใช้เอง บางครั้งก็นำไปขายเพื่อช่วยค่าครองชีพให้ครอบครัว นับเป็นภูมิปัญญาที่ชาญฉลาดของบรรพบุรุษ ที่คิดค้นวิธีการทอผ้าไว้ใช้เอง บางครั้งก็ทอผ้าฝ้าย ซึ่งในปัจจุบันถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนับวันก็คงจะเหลือน้อยเต็มที โรงเรียนเป็นหน่วยงานหนึ่งที่คิดว่าควรให้ความสำคัญในสิ่งนี้ เพราะเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนและบางครั้งนักเรียนก็พบเห็นอยู่บ่อยๆ แต่ไม่ได้สนใจ คิดว่าไม่สำคัญเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ ดังนั้นครูผู้สอนควรให้นักเรียนได้เรียนรู้และสืบทอดสิ่งดีงามเหล่านี้ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป

3. วัฒนธรรมทางจิตใจ ความเชื่อ พิธีกรรม (การสะเดาะเคราะห์)

การดำรงชีวิตของคนชนบทส่วนใหญ่ มักมีความเชื่อ และศรัทธาต่อศาสนา พิธีกรรม ดังนั้น พิธีกรรมใดที่บรรพบุรุษได้ปฏิบัติและเห็นว่าเป็นที่พึงทางจิตใจได้ คนรุ่นต่อๆมาก็จะนำมาปฏิบัติ เช่น การทำพิธีสะเดาะเคราะห์ โดยเมื่อไปดูหมอยที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ บางครั้งอาจ

เป็นพระสงฆ์ก็ได้ และเมื่อคูหมอแล้ว ถ้าหมอทักว่ามีเคราะห์ ก็มักจะต้องทำพิธีสะเดาะเคราะห์ เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้น หรือเพื่อช่วยผ่อนคลายความร้ายแรงของการมีเคราะห์ให้เบาบางลง การสะเดาะเคราะห์ เป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง เพราะการทำพิธีต้องมีการเสียค่าครูทำพิธีด้วย ปัจจุบันก็ยังมียู่อแม่แต่ในวัด หรือตามบ้านหมอดูที่ชาวบ้านให้ความศรัทธา

4. วัฒนธรรมด้านการละเล่นพื้นบ้าน (รำกะลา)

การละเล่นกับเด็กเป็นของคู่กัน ดังนั้นการละเล่นของเด็กจึงเป็นสิ่งที่มิขาดไปบราวม และในปัจจุบันการละเล่นของเด็กก็ยังมียู่อแม่แต่เป็นการละเล่นที่เป็นการละเล่นสมัยใหม่ ใช้อุปกรณ์หรือสิ่งประดิษฐ์ที่ต้องซื้อหามาเล่นหรือไม่ก็เป็น เกมคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นการเล่นของเด็กที่ไม่ต้องอาศัยผู้เล่นอื่นร่วมเล่นด้วยก็ได้ เป็นการแข่งขันกับเครื่องยนต์กลไกทางอิเล็กทรอนิกส์ แต่การละเล่นของเด็กในสมัยโบราณเป็นการนำวัสดุหรืออุปกรณ์ที่ทำได้ที่บ้านหรือเป็นวัสดุธรรมชาติ เช่น ก้านกล้วย เชือก กะลา ส่วนใหญ่เป็นการละเล่นที่ใช้การเคลื่อนไหว เล่นในที่โล่ง ในปัจจุบันมีการเล่นบ้างแต่เป็นการสาธิต หรือเล่นในงานที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะบ้าง

5. ประเพณีการบายศรีสู่ขวัญ

การบายศรีสู่ขวัญเป็นประเพณีที่มีมาแต่สมัยโบราณ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจ และเป็น การทำเพื่ออุบาพรพวงและพระพุทธรูปเข้า โดยมีความเชื่อ เพื่อให้ผู้นั้นมีความสุข มีโชคลาภ การบายศรีสู่ขวัญเป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งที่ทำร่วมกับงานพิธีอื่นด้วย เช่นงานแต่งงาน งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ มีการใช้วัสดุธรรมชาติ ได้แก่ใบตอง มาประดิษฐ์ให้ดูสวยงาม ในสมัยก่อนนิยมใช้ใบตอง จากต้นกล้วยตานี ชาวบ้านมีความเชื่อว่า ต้นกล้วยตานีมีวิญญาณที่สิงสถิตอยู่ การนำใบตองตานีมา ประดิษฐ์เป็นพานบายศรีสู่ขวัญเป็นการส่งวิญญาณหรือการขอความคุ้มครอง จากบรรพบุรุษหรือ พระผู้เป็นเจ้าของ พานบายศรี นิยมเขียน รูปและมีหมอขวัญทำพิธีสวด เพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่ผู้เข้าร่วมพิธี อีกทั้งยังมีการผูกผ้าให้แก่กันด้วย พานบายศรีมีหลายประเภท เช่น พานบายศรีใบตอง พานบายศรี ข้างตอก เม็นต้น

6. ประเพณีการบวชเนา

การบวชเนาเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวพุทธ และปฏิบัติสืบต่อกัน มา เป็นการสร้างความสงบทางจิตใจ เป็นการทดแทนพระคุณพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด การบวชเนาเป็นการ แสดงความกตัญญูของผู้ชายต่อผู้มีพระคุณ การบวชเนาผู้ชายต้องเป็นเพศชายมีอายุครบ 20 ปี บริบูรณ์จึงจะบวชได้ นิยมบวชก่อนวันเข้าพรรษาและอยู่จำพรรษาประมาณ 3 เดือนในช่วง

เข้าพรรษาก็จะได้ปฏิบัติและศึกษาพระธรรมวินัย การบวชภาค มีการดูฤกษ์ยาม มีการขอขมาลาญาติ และผู้ที่ให้ความเคารพโดยการนำดอกไม้รูปเทียนแพไปขอขมา ในการบวชภาคถือเป็นงานบุญที่สำคัญยิ่งของครอบครัว บ้านใดที่มีนาคบวชจะมีการเตรียมงาน เช่นการเลี้ยงแขก การทำพิธีโกนผม การอาบน้ำนาค ทำขวัญนาค การเตรียมเครื่องอัฐบริขารสำหรับพระสงฆ์ การบวชภาคทำกันที่วัดมีการเดินรอบอุโบสถ 3 รอบ และเมื่อบวชภาคแล้วก็จะไปพระสงฆ์อยู่ที่ศึกษาพระธรรมวินัย ที่วัดจนครบวันที่ต้องการสึกหรือลาสิกขาต่อไป

7. ประเพณีการแต่งงาน

พิธีการแต่งงานโดยเฉพาะชาวเขมร จะมีการกำหนดงานประมาณ 2-3 วันวันแรก เป็นวันรวมญาติพี่น้องหรือวันสุกดิบ วันที่สองเป็นวันแต่ง วันที่สามเป็นวันส่งตัว เป็นประเพณีที่สำคัญของทุกคนเพราะเป็นวันเริ่มต้นของสถาบันครอบครัว การเลือกคู่ของหนุ่มสาวในปัจจุบันมีอิสระมากกว่าเมื่อก่อนมาก สมัยก่อนหนุ่มสาวจะคบหากันได้ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายเสียก่อน เมื่อหนุ่มสาวคู่ใดตกลงที่จะครองคู่ด้วยกันแล้ว ก็จะให้พ่อแม่ฝ่ายชายไปทาบทามหรือคู่ของจากพ่อแม่ฝ่ายหญิง โดยมีคนแก่หรือผู้ที่เคารพนับถือไปสุขอให้ ถ้าฝ่ายหญิงตกลงก็อาจมีการหมั้นหมายไว้ก่อน และตกลงเรื่องสินสอดของหมั้น ในพิธีการหมั้นถึงต้องมี เช่น เหล้า หมากพุด พานเทียน 1 คู่ และในวันแต่งก็จะมีการแห่ขันหมากของฝ่ายชาย ไปยังบ้านฝ่ายหญิง โดยในขบวนแห่ มีพานบายศรี พร้อมเครื่องบริวาร มีดอกไม้ เทียน ข้าวต้มมัด กกล้วย ขนมหอมขอบ ค้ายสุกม้อ ดันกล้วย ดันอ้อย มีการเชิญแขก ญาติพี่น้อง ร่วมในขบวนแห่ และที่สำคัญต้องมีคำสินสอดเป็นเงินและทองคำด้วย หลังจากนั้นฝ่ายหญิงก็จะเชิญเจ้าบ่าวขึ้นบ้านและแม่สื่อหรือคนที่เป็นเฒ่าแก่ก็จะมอบพานหมากพุดให้แก่พ่อแม่เจ้าสาวถ้าพ่อแม่เจ้าสาวหยิบหมากพุดมากินก็ถือว่าเป็นการยอมรับ ในการแต่งงานตอนเช้าหลังการแห่ขันหมากแล้ว ก็มีการรดน้ำคู่บ่าวสาวเพื่อขอพร ให้ครองคู่กันนานๆ ในบ้านชุมชนเขมร ต้องมีการเช่นผีบ้านผีเรือน เป็นการเชิญบรรพบุรุษให้รับรู้ และให้ความคุ้มครองแก่ลูกหลานให้มีความสุข ความเจริญในชีวิตและการครองรักครองเรือน

8. ประเพณีทำบุญเข้าพรรษา

การเข้าพรรษามีกำหนดประมาณ 3 เดือน ตั้งแต่แรม 1 ค่ำ เดือน 8 จนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ในช่วงนี้เป็นฤดูการทำนาของชาวบ้านซึ่งเป็นช่วงฤดูฝน พระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษามาตามวัดต่างๆต้องอยู่ประจำที่วัดใดวัดหนึ่งไม่สามารถเดินทางไปพักค้างคืนที่วัดอื่นได้ ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้มองเห็นว่าในช่วงนี้ชาวบ้านได้ทำนา ทำให้พระสงฆ์ที่จะออกเดินทางไปบิณฑบาต

หรือแสวงบุญตามที่ต่างๆ อาจเดินทางไปเหยียบข้าวกล้าของชาวบ้านเสียหายได้จึงต้องการให้พระสงฆ์อยู่ศึกษาพระธรรมวินัย และปฏิบัติตน ฝึกศีลสมาธิอยู่ที่วัด ดังนั้นเพื่อเป็นการจรจรไล่พระสงฆ์ที่ปฏิบัติธรรมอยู่ที่วัด ได้มีเครื่องอัฐบริขาร เช่น สบง จีวร บาตร ฯ ในวันเข้าพรรษาชาวบ้านจึงนิยมนวดผ้าจ่านำพรรษาหรือผ้าอาบน้ำฝนแก่พระสงฆ์ ในตอนเช้าชาวบ้านจะนำอาหารมาถวายพระสงฆ์ รับประทาน ฟังธรรม รักษาอุโบสถศีล และนิยมนำลูกหลานได้บวชเรียนช่วงเข้าพรรษา 3 เดือนนี้ด้วย ในปัจจุบันมีการทำบุญเข้าพรรษาคงตลอด 3 เดือน

สรุปจากที่กล่าวมาวัฒนธรรมประเพณีในชุมชนเป็นสิ่งทีคนในชุมชนปฏิบัติสืบทอดกันมา อันแสดงถึงความเจริญงอกงาม ความสามัคคี การใช้ภูมิปัญญาในการแก้ปัญหา การสร้างสรรค์และการดำเนินชีวิตของคนในอดีตและปัจจุบัน มีการถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นกลายเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตามความเชื่อ

ข้อมูลสารสนเทศของตำบลบัวทอง

องค์การบริหารส่วนตำบลบัวทองได้จัดทำข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการบริหารงานและพัฒนาท้องถิ่น โดยได้จัดทำเป็นเอกสารข้อมูลสารสนเทศของตำบล ดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลบัวทอง. 2550: 4)

อาณาเขต

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบและมีป่าไม้เบญจพรรณมีลำน้ำห้วยตะไคง ไหลผ่านเป็นแนวยาวไปทาง ตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน ห่างจากจังหวัดบุรีรัมย์ 10 กิโลเมตร โดยมีทางหลวงหมายเลข 219 บุรีรัมย์ – สตึก ผ่านพื้นที่ ตำบลบัวทองมีอาณาเขต ติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลปราสาท อำเภอบ้านด่านและตำบลโคกเหล็ก อำเภอห้วยราช

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลกกกันทาและตำบลชุมเห็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์

เนื้อที่

พื้นที่ทั้งหมด 20.65 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 12,906 ไร่

ประชากรและภาวะประกอบอาชีพ

ประชากรทั้งสิ้น 6,519 คน แยกเป็นชาย 3,267 คน หญิง 3,252 คน เฉลี่ยความหนาแน่นประมาณ 80 คน / ตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ ทำนา รับจ้างทั่วไป อาชีพเสริมคือ กลุ่มทอผ้า กลุ่มเลี้ยงผึ้ง กลุ่มทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ภาษาถิ่นที่ใช้เป็นภาษาไทยเขมร และ ไทยลาว

จำนวนหมู่บ้าน ตำบลบัวทองมีหมู่บ้านทั้งหมด 15 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านสวายสอ	หมู่ที่ 9 บ้านหนองเพชร
หมู่ที่ 2 บ้านไผ่	หมู่ที่ 10 บ้านตะโกน้อย
หมู่ที่ 3 บ้านสะข่า	หมู่ที่ 11 บ้านรวมโชค
หมู่ที่ 4 บ้านตะเคียน	หมู่ที่ 12 บ้านหนองมะค่า
หมู่ที่ 5 บ้านรุนตะวันออก	หมู่ที่ 13 บ้านศรีอุดม
หมู่ที่ 6 บ้านหนองสรวง	หมู่ที่ 14 บ้านสุขสวัสดิ์
หมู่ที่ 7 บ้านกันตง	หมู่ที่ 15 บ้านเชิดชัย
หมู่ที่ 8 บ้านรุนตะวันตก	

สถานที่สำคัญ

สถานที่สำคัญของตำบลบัวทองมีวัดที่เป็นสถานที่สำคัญทางศาสนาพุทธ จำนวน 5 วัด ดังนี้

1. วัดหนองบัวทอง มีพระที่เป็นที่เคารพนับถือของชาวไทยทั่วประเทศ คือ หลวงปู่พระมหาโสภัสสโป ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 บ้านสวายสอ สภาพของวัดเป็น วัดป่าที่ร่มรื่นด้วยแมกไม้ ตั้งอยู่ติดถนนบุรีรัมย์-สตึก ประมาณหลักกิโลเมตรที่ 9 ปัจจุบันมีพระครูปฐมธรรมมานุรักษ์ เป็นเจ้าคณะตำบลบัวทองและเจ้าอาวาส
2. วัดบ้านรุน ตั้งอยู่ที่บ้านรุนตะวันออกหมู่ที่ 5 เป็นวัดเก่าแก่ บริเวณวัดร่มรื่นเป็นที่ทำบุญของประชาชนในบ้านรุนตะวันออก บ้านรวมโชคและหมู่บ้านใกล้เคียง ปัจจุบันมี พระสมุห์สุทิน สิริวัฒนาโม เป็นเจ้าอาวาส
3. วัดบ้านตะเคียน ตั้งอยู่ที่บ้านตะเคียน หมู่ที่ 4 เป็นวัดที่อยู่ในสวนป่าชุมชนของตำบลบัวทอง มีบริเวณวัดที่ร่มรื่น เหมาะแก่การทำบุญและเจริญภาวนาสมาธิ
4. วัดบ้านหนองเพชร ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 บ้านหนองเพชร อยู่ติดถนนทางหลวงชนบท แยกบ้านสวายสอ ตำบลบัวทอง - บ้านม่วง ตำบลชุมเห็ด เป็นวัดที่ร่มรื่น และเป็นที่ทำบุญของชาวบ้าน
5. วัดบ้านหนองสรวง ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 บ้านหนองสรวง ตำบลบัวทองเป็นวัดที่ให้บริการแก่ประชาชนบ้านศรีอุดม บ้านหนองสรวง

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ ป่าสาธารณะประโยชน์บ้านสวายสอ มีเนื้อที่ประมาณ 600 ไร่ มีพรรณไม้หลายชนิด ป่าบ้านรุนตะวันออก

ทรัพยากรน้ำ มีห้วยลำตะโคง เป็นลำน้ำขนาดเล็กที่ไหลจากตัวเมืองบุรีรัมย์ผ่านไปยังอำเภอ บ้านด่านเป็นแหล่งน้ำที่ใช้ในการทำเกษตรและใช้อุปโภคของชาวบ้าน สระน้ำที่สร้างขึ้น 14 แห่ง ลำห้วย 4 แห่ง บึง หนอง 23 แห่ง

สรุปได้ว่า สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ตำบลบัวทองมีการคมนาคม การติดต่อสื่อสาร ระหว่างคนในชุมชนเป็นไปด้วยความสะดวก การทำมาหากิน การจัดการในด้านต่างๆ เช่น การ ประกอบอาชีพ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ทรัพยากร ภูมิปัญญาของคนในชุมชนอีกทั้งความเชื่อ ค่านิยม ภาษาศาสตร์ ล้วนเป็นองค์ประกอบที่เป็นส่วนหนึ่งของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ควรมีการ นำมาใช้ประโยชน์กับนักเรียนหรือคนในชุมชนให้มากกว่านี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจอย่างมากในวงการศึกษาคือ นักการศึกษาถือเป็นหน้าที่สำคัญในการศึกษาหาความรู้ เพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาในเรื่องของ ความสำเร็จความล้มเหลวในการเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่ง นักการศึกษาได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้

ไพศาล หวังพานิช (2526 : 30-31) กล่าวไว้สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น พฤติกรรมหรือความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการเรียนการสอน เป็นคุณลักษณะของผู้เรียน ที่พัฒนาออกมาซึ่งมาจากการฝึกอบรมสั่งสอน โดยตรงหรือเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียน ประกอบด้วย ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

ชวาท แพร่ตฤณ (2527 : 15) กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนหมายถึง ความสำเร็จในด้านความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพด้านต่างๆ

ศิริวรรณ พรหมโชติ (2542:17) กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถ ในการที่จะพยายามเข้าถึงความรู้ ซึ่งเกิดจากการกระทำที่ประสานกันและต้องอาศัยความพยายาม อย่างมาก ทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญาและปัจจัยที่ไม่ใช่สติปัญญา แสดงออกทั้งในรูปของ ความสำเร็จที่สังเกตได้ด้วยเครื่องมือทางจิตวิทยาหรือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ประยูร ไชยวรรณ (2548 : 24) กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การที่ผู้เรียน ได้บรรลุถึงความรู้ ทักษะ ความสำเร็จและสมรรถภาพด้านต่างๆของสมรรถที่ได้ออกมาซึ่ง หลังจาก การเรียนรู้ในวิชาต่างๆ ซึ่งสามารถวัดเป็นคะแนนได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในวิชานั้นๆ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

จากคำกล่าวของนักการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะความสามารถของบุคคลที่พัฒนาองกงามขึ้น โดยมีผลมาจากการเรียนการสอน การฝึกอบรม ซึ่งจะมีผลต่อความสามารถทางสมอง ความรู้ ทักษะ ความรู้สึก สามารถวัดเป็น คะแนนได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแบบทดสอบที่เป็นเครื่องมือของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เพื่อประกอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

ซวาล แพร์ตกุล (2527: 61) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียน หมายถึง การตรวจสอบความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพสมองด้านต่างๆ ที่นักเรียน ได้รับการอบรมสั่งสอน จากครู โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

เขาวดี พิบูลย์ศรี (2545: 61) กล่าวว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ แบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อใช้วัดผลของการเรียนการสอนหรือเป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่ใช้สำหรับวัดทักษะหรือความรู้ที่ได้เรียนมา

ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ ประเภทต่างๆของแบบทดสอบเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ โดยมีนัย การศึกษาได้กล่าวถึงไว้ดังนี้

ซวาล แพร์ตกุล (2527: 61) กล่าวถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง (Teacher Made Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเฉพาะ คราวเพื่อใช้ทดสอบผลสัมฤทธิ์และความสามารถทางวิชาการของนักเรียน มีใช้กันทั่วไปใน โรงเรียน แบบทดสอบประเภทนี้สอบเสร็จก็ทิ้ง จะสอบใหม่ก็สร้างขึ้นใหม่ หรือนำของเก่ามา ดัดแปลง ปรับปรุง โดยไม่มีวิธีการอะไรเป็นหลัก ไม่มีการวิเคราะห์ว่าข้อสอบใช้ได้หรือไม่ใช้
2. แบบทดสอบมาตรฐาน (Standard Test) หมายถึงแบบทดสอบที่สร้างขึ้นด้วย กระบวนการหรือวิธีการที่ซับซ้อนมากกว่าแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง เมื่อสร้างเสร็จก็มี การทดสอบ แล้วนำผลมาวิเคราะห์ ด้วยวิธีการทางสถิติหลายครั้งเพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพดี มีความเป็นมาตรฐาน โดยข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประเภทนี้ แบ่งออกตามลักษณะ การตอบ ได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 แบบอัตนัย เป็นการทดสอบที่กำหนดปัญหาหรือคำถามให้ผู้ตอบแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ และความคิดตามใจท้อ กำหนดภายในระยะเวลาที่กำหนด การใช้ภาษาในการเขียนตอบ ขึ้นอยู่กับตัวผู้ตอบ แบบทดสอบนี้สามารถวัดได้หลายๆ ด้านในแต่ละข้อ เช่น ความสามารถในการใช้ภาษา ความคิด เจตคติและอื่นๆ

2.2 แบบปรนัย หมายถึง แบบทดสอบที่มีคำตอบไว้ให้แล้ว ผู้ตอบต้องตัดสินใจเลือก ข้อที่ต้องการหรือพิจารณา ข้อความที่ให้อาจถูกหรือผิด ได้แก่ แบบถูกหรือผิด (True False) แบบเติมคำ(Completion) หรือตอบสั้น ๆ (Short Answer) แบบจับคู่ (Matching) แบบจัดลำดับ (Rearrangement) และแบบเลือกตอบ (Multiple Choices)

กล่าวโดยสรุปแบบทดสอบทั้งสองลักษณะดังกล่าวข้างต้นต่างมีข้อเด่น ข้อด้อยที่แตกต่างกัน ไม่มีกฎตายตัวว่าครูต้องใช้ประเภทใด แต่ควรคำนึงถึงจุดประสงค์และสภาพการณ์ เนื้อหา ธรรมชาติวิชา กิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่า ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบทดสอบเป็นแบบจับคู่ แบบเลือกตอบ ตอบแบบสั้นๆ และแบบเติมคำในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและใช้แบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก โดยผ่านการวิเคราะห์และปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้เครื่องมือทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีคุณภาพ

ประสิทธิภาพ

ความหมายของประสิทธิภาพ

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง ความหมายของประสิทธิภาพ ไว้ดังนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2545: 154) ได้กล่าวถึงความหมายของประสิทธิภาพไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับหรือเกณฑ์ประสิทธิภาพที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในระดับที่พึงพอใจ หากมีประสิทธิภาพในระดับนั้นแล้วการกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำโดยการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์) กำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น ประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์

ธนพร โมราบุตร (2547: 42-44) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นระดับที่พึงพอใจ หากมีประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้ว การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำโดยการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่องและพฤติกรรมขั้นสุดท้าย(ผลลัพธ์)

วิลเลียม เกลาเดน (2552 : 6) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง คุณภาพของสื่อการเรียนการสอนหรือนวัตกรรม ซึ่งนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (Transitional Behavior) คือการประเมินต่อเนื่องซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยหลาย ๆ พฤติกรรม เรียกว่า กระบวนการของผู้เรียนที่สังเกตจากการประเมินกิจกรรมกลุ่ม (รายงานกลุ่ม) และรายงานบุคคล ได้แก่ งานที่มอบหมาย และกิจกรรมอื่นใดที่ผู้สอนกำหนดไว้

ประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย คือ ประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียน โดยพิจารณาจากการสอบหลังการเรียน

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง คุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยใช้สื่อหรือนวัตกรรม กระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งประสิทธิภาพมาจากผลของการกำหนด E_1/E_2 E_1 หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการหรือสื่อ E_2 หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

การหาประสิทธิภาพ

การหาประสิทธิภาพของสื่อ เป็นไปโดยการนำสื่อไปทดลองใช้ หรือการนำนวัตกรรมวิธีการ ที่คิดค้นขึ้นมาใช้เพื่อหาค่าประสิทธิภาพของสื่อหรือนวัตกรรมนั้นๆ การที่จะกำหนดเกณฑ์ของสื่อหรือนวัตกรรมเป็นค่า E_1/E_2 ให้มีค่าเท่าใดนั้น ให้ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาความพอใจโดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ ความเข้าใจ มักตั้งไว้ที่ 80/80, 85/85 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะหรือเจตคติอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่ควรตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำ เพราะตั้งเกณฑ์ไว้เท่าใดก็ได้ผลเท่านั้น

บุญชม ศรีสะอาด (2545: 156) ได้ให้แนวคิดการกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ว่า

1. การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ สามารถกำหนดได้หลากหลายขึ้นกับผู้วิจัย จะกำหนดถ้าต้องการประสิทธิภาพสูง ก็กำหนดค่าไว้สูง เช่น 90/90 แต่การกำหนดเกณฑ์ไว้สูง อาจพบปัญหาว่าไม่สามารถบรรลุเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ การที่จะทำให้ผู้เรียนส่วนมากทำคะแนน ได้จวนเต็ม มีค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 90 ขึ้นไปไม่ใช่เรื่องง่าย ดังนั้นในการวิจัยบางเรื่องตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำกว่า 80 ทั้งด้านกระบวนการและผลโดยรวม เช่นตั้งเกณฑ์70/70 ทั้งนี้โดยเห็นว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องยาก เช่น เรขาคณิต การตั้งเกณฑ์ไว้สูงอาจจะไม่บรรลุผลได้ อย่างไรก็ตามไม่ควรตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำไป เช่น 70/70 ทั้งนี้เพราะถ้าสิ่งที่ครูพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพจริงแล้วสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ได้ การตั้งเกณฑ์ 60/60 หรือ 50/50 แสดงว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนได้โดยเฉลี่ยครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็มหรือมากกว่าครึ่งหนึ่งเล็กน้อย ซึ่งไม่น่าจะเพียงพอควรพัฒนามากกว่านั้น

2. การเขียนเกณฑ์ 80/80 ไม่ได้หมายถึงอัตราส่วน หรือสัดส่วนระหว่าง 2 ส่วนนี้ โดยทั่วไปไม่ได้แปลความหมายโดยนำมาเปรียบเทียบกัน ดังนั้น อาจใช้เขียนในรูปแบบอื่น เช่น 80,80 หรือแม้กระทั่งใช้เกณฑ์ 80% ทั้งกระบวนการและผลโดยรวมก็ได้ การเขียน 80/80 เป็นเพียงการแยกส่วนของประสิทธิภาพของกระบวนการซึ่งเป็นเลข 80 ตัวหน้ากับประสิทธิภาพของผลโดยรวม ซึ่งเป็นเลข 80 ตัวหลัง

3. ครูผู้วิจัยอาจจะตั้งเกณฑ์ 2 ส่วน ไม่เท่ากันก็ได้ เช่น ตั้งเกณฑ์เป็น 70/80 ซึ่งหมายถึงประสิทธิภาพของกระบวนการใช้ 70% ส่วนประสิทธิภาพของผลโดยรวมใช้ 80% ซึ่งไม่นิยมในลักษณะดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามไม่จำเป็นที่จะทำอะไรให้สอดคล้องกับความนิยม ข้อสำคัญคือ เหตุผลเบื้องหลังของการตั้งเกณฑ์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าการตั้งเกณฑ์แบบนั้นมีความเหมาะสมมีเหตุผลที่ดีกว่า

จากที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า การกำหนดเกณฑ์การหาประสิทธิภาพนั้นมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่หลากหลายไม่ได้กำหนดให้ใช้เกณฑ์ที่กำหนดตายตัวให้เลือกใช้ได้ตามหลักธรรมชาติความง่ายของรายวิชา มีความเหมาะสมกับเครื่องมือที่นำมาใช้ให้ผู้มีการพัฒนาอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยทั่วไปที่นิยม มักกำหนดการใช้ที่เกณฑ์ 80/80 เพราะเหมาะสมทั้งด้านกระบวนการ และเครื่องมือที่นำมาใช้มีการพัฒนาผู้เรียนมีผลลัพธ์ที่น่าเชื่อถือ

ดัชนีประสิทธิผล

ความหมายของดัชนีประสิทธิผล

เมฆิชู กิจระการ. (2542:136) ได้กล่าวถึงความหมายของค่าดัชนีประสิทธิผลไว้ว่า ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) คือค่าความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนหรือเป็นผลการทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มทดสอบกับกลุ่มควบคุม ดัชนีประสิทธิผลหลังทดลองด้วยคะแนนพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) และคะแนนที่ได้สูงสุด ดัชนีประสิทธิผลจะเป็นตัวบ่งบอกขอบเขตและประสิทธิภาพสูงสุดของสื่อหรือการสอน

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{100 - P_1}$$

เมื่อ P_1 = คะแนนทดสอบก่อนเรียน

P_2 = คะแนนทดสอบหลังเรียน

จำนวนเศษของ E.I. จะเป็นเศษที่ได้จากการวัดระหว่างการทดสอบก่อนเรียน (P_1) และการทดสอบหลังเรียน(P_2) ซึ่งคะแนนทั้ง 2 ชนิดนี้จะแสดงถึงค่าร้อยละของคะแนนรวมสูงสุด ที่ทำได้ (100%) ตัวหารของดัชนี คือ ความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนเรียน (P_1) และคะแนนสูงสุดที่นักเรียนสามารถทำได้

ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินผลสื่อ โดยเริ่มจากการทดสอบก่อนเรียนซึ่งเป็นตัววัดชี้ว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในระดับใด รวมทั้งการวัดด้านความเชื่อ เจตคติ และความตั้งใจของผู้เรียน คะแนนที่ได้จากการทดสอบมาแปลงให้เป็นร้อยละหาค่าคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้ นำนักเรียนเข้าการทดลอง เสร็จแล้วทำการทดสอบหลังเรียนและนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีประสิทธิผล โดยนำค่าคะแนนก่อนเรียนไปลบออกจากคะแนนหลังเรียนได้เท่าใดนำมาหารด้วยค่าที่ได้จากค่าทดสอบก่อนเรียนสูงสุดที่ผู้เรียนสามารถทำได้ลบด้วยคะแนนก่อนเรียนโดยทำให้อยู่ในรูปร้อยละ

ค่าดัชนีประสิทธิผลจะมีค่าอยู่ระหว่าง -1.00 ถึง + 1.00 หากค่าทดสอบก่อนเรียน เป็น 0 และการทดสอบหลังเรียนปรากฏว่านักเรียนไม่มีการเปลี่ยนแปลงคือ ได้คะแนน 0 เท่าเดิม แต่ถ้าคะแนนทดสอบก่อนเรียน = 0 และคะแนนทดสอบหลังเรียนน้อยกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน ค่าที่ได้ออกมาจะมีค่าเป็นลบ เช่น $P_1 = 73\%$, $P_2 = 45\%$, ค่า E.I. = - 0.38 สภาพการเรียนเพื่อรอบรู้ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะต้องเรียนให้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดัชนีประสิทธิผล สามารถนำมาคิดแปลงเพื่ออิงเกณฑ์ด้วยค่าสูงสุดที่สามารถเป็นไปได้ ซึ่งค่าดัชนีประสิทธิผลอาจจะมีค่าได้ถึง 1.00

ควงมาลา จาริขานนท์ (2551:8) ให้ความหมายของคำว่า ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยใช้สื่อการเรียนการสอน เปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนทดสอบหลังเรียน

วิมล เหล่าเคน (2552: 6) ให้ความหมายของดัชนีประสิทธิผลว่า ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง คะแนนที่แสดงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน ที่ได้จากการเรียนรู้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าค่าดัชนีประสิทธิผลเป็นการเปรียบเทียบคะแนนของการทดสอบก่อนเรียนและการทดสอบหลังเรียนจากการใช้สื่อหรือเครื่องมือในการจัดการเรียนให้กับผู้เรียนที่ต้องการทดลอง โดยแสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน

การหาค่าดัชนีประสิทธิผล

การหาค่าดัชนีประสิทธิผล เป็นการประเมินความแตกต่างของคะแนนใน 2 ลักษณะ คือ ความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนกับคะแนนหลังเรียน หรือเป็นการทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ในทางปฏิบัติส่วนมากจะเน้นที่ผลความแตกต่างที่แท้จริงมากกว่าผลของความแตกต่างทางค่าสถิติ

ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินผลสื่อ โดยเริ่มจากการทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นตัววัดว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับใด รวมทั้งการวัดความเชื่อ เจตคติและความตั้งใจของผู้เรียน นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาแปลงให้เป็นร้อยละหาคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้ จากนั้นนำนักเรียนเข้ารับการทดลอง เสร็จแล้วทำการทดสอบหลังเรียน นำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีประสิทธิผล โดยนำคะแนนก่อนเรียนไปลบออกจากคะแนนหลังเรียน ได้เท่าใดนำมาหารด้วยค่าที่ได้จากค่าทดสอบก่อนเรียนสูงสุดที่ผู้เรียนสามารถทำได้ ลบด้วยคะแนนทดสอบก่อนเรียน โดยอยู่ในรูปร้อยละ การคำนวณหาค่าดัชนีประสิทธิผล พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง-1.00 ถึง 1.00 หากทดสอบค่าก่อนเรียนเป็น 0 และการทดสอบหลังเรียนปรากฏว่านักเรียนไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือ ได้คะแนน 0 เท่าเดิม แต่ถ้ามีค่าเปลี่ยนแปลงสามารถตีค่าเป็นตัวเลขได้ เช่น ค่า E.I. ได้ 0.38 หมายความว่า ผู้เรียนมีการพัฒนาจากการเรียนที่จัดการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 38 เป็นต้น

ความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ เป็นคำที่มีความหมายที่หลากหลาย หากผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวคิดแต่ละทักษะตามกรอบความคิดของนักวิชาการดังนี้

สลใจ วิบูลกิจ (2535: 42) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพของอารมณ์บุคคลที่มีต่อองค์ประกอบของงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลนั้นๆ

ชัยวัฒน์ ดุจศรีแก้ว (2543: 14) ได้สรุปความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อการปฏิบัติงานนั้นๆ หากเป็นไปในทางบวกจะมีผลทำให้เกิดมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน จะมีการเสียสละ อุทิศแรงกาย แรงใจ แรงทรัพย์และสติปัญญาให้แก่มากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามหากผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติต่อการปฏิบัติงานเป็นไปในทางลบ จะมีผลทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานขาดความกระตือรือร้น ปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพ

ไซซันท์ ชาญปริชาร์ตัน (2543: 52) ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่องานที่ปฏิบัติในทางบวก คือ รู้สึกชอบ รัก พอใจ หรือเจตคติที่ดีต่องานซึ่งเกิดการได้รับการตอบสนองของความต้องการทั้งด้านวัตถุ และด้านจิตใจ เป็นความรู้สึกที่มีความสุขเมื่อได้รับความสำเร็จตามความต้องการ หรือแรงจูงใจ

อานนท์ กระบอกรโท (2543: 33) ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีต่อการทำงานนั้นเช่นความรู้สึกรัก ความรู้สึกชอบ ภูมิใจ สุขใจ เต็มใจและยินดี จะมีผลให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน มีการเสียสละ อุทิศร่างกาย แรงใจ และ สติปัญญาให้แก่งานอย่างแท้จริง

ศุภศิริ โสมาเกตู (2544: 49) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้น ความพอใจในการเรียนรู้จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจ ในกิจกรรมการเรียนการสอนและต้องดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ

แอปเปิลไวท์ (Applewhite, 1965: 6) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความหมายกว้างรวมไปถึงความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วย การมีความสุขที่ทำงานร่วมกับคนอื่นที่เข้ากันได้ มีทัศนคติที่ดีต่องานด้วย

กู๊ด (Good, 1973: 161) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพหรือระดับความพึงพอใจที่เป็นผลมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคลที่มีต่องาน

จากความหมายของความพึงพอใจที่มีผู้ให้ความหมายไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ดังนั้น ความพึงพอใจในการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจ ในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน และต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น จนบรรลุผลสำเร็จ

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

ธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีความต้องการ ถ้าความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองทั้งหมดหรือบางส่วน จะเกิดความรู้สึกยินดี ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีในสิ่งนั้น ๆ ความพึงพอใจจะเกิดขึ้น และในทางกลับกัน ถ้าความต้องการนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ความเครียดและความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้น

มาสโลว์ (Maslow, 1970: 66-70) นักจิตวิทยาชาวอังกฤษ ซึ่งมีความสนใจศึกษาถึงความต้องการของมนุษย์และได้เสนอทฤษฎีความต้องการตามลำดับโดยมีสาระสำคัญ คือ มนุษย์จะมีความต้องการอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด ทรายโคที่ยังมีชีวิตอยู่และความต้องการของคนจะมี

ลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูงตามลำดับความสำคัญ โดยมนุษย์จะเกิดความต้องการในระดับ
 ต่ำก่อน เมื่อความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว มนุษย์จะเกิดความต้องการ
 ในลำดับที่สูงขึ้นมา ซึ่งความต้องการของมนุษย์จะเป็นตัวผลักดันให้มนุษย์ทำสิ่งต่าง ๆ ลงไป
 เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการขึ้นมา มาสโลว์ ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ระดับขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางกาย เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอดของชีวิต

เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ความต้องการทางเพศ

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย เป็นความรู้สึกรู้สึกที่ต้องการความมั่นคง ปลอดภัยใน
 ปัจจุบันและอนาคต ซึ่งรวมถึงความเจริญก้าวหน้าและความอบอุ่นใจ

ขั้นที่ 3 ความต้องการทางสังคม ได้แก่ความต้องการจะเข้าร่วม และได้รับการยอมรับ
 ในสังคม ความเป็นมิตรและความรักจากเพื่อน

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะได้รับการยกย่อง หรือมีชื่อเสียงเป็นความต้องการระดับสูง
 ได้แก่ ความต้องการอยากเด่นในสังคม รวมถึงความสำเร็จ ความรู้ความสามารถ ความเป็นอิสระ
 และเสรีภาพและการเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งหลาย

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต เป็นความต้องการระดับสูงสุด
 ของมนุษย์ ส่วนมากเป็นเรื่องอยากจะเป็น อยากจะได้ตามความคิดของตนเองแต่ไม่สามารถเสาะ
 แสวงหาได้

จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น นักการศึกษาได้กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์เมื่อนำมาใช้ใน
 การจัดการกรรมการเรียนการสอน ถ้ากิจกรรมใดตรงกับความต้องการที่จะเรียนรู้ของนักเรียน
 นักเรียนจะเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ซึ่งจะส่งผลดีในทุก ๆ ด้าน นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ
 ในตนเองได้รับการยกย่องจากเพื่อน ครู พ่อแม่ ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนสูงขึ้นเป็นที่น่าพอใจได้

การวัดความพึงพอใจ

เนื่องจากความพึงพอใจ เป็นทัศนคติในทางบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
 การจะวัดว่าบุคคลมีความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างเครื่องมือ
 ที่ช่วยให้การวัดทัศนคตินั้น ซึ่งนักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงการวัดความพึงพอใจไว้ดังนี้

อวิล ธาราโรจน์ (2536 : 77-86) ได้กล่าวถึงการวัดความพึงพอใจไว้ว่าในการวัด
 ความรู้สึก หรือการวัดทัศนคตินั้นจะวัดออกมาในลักษณะของทิศทาง ซึ่งมีอยู่ 2 ทิศทาง คือ

ทางบวกและทางลบ ทางบวก หมายถึง การประเมินค่าความรู้สึกไปในทางที่ดี ชอบหรือพอใจ ส่วนทางลบ จะเป็นการประเมินค่าความรู้สึกไปในทางที่ไม่ดี ไม่ชอบ ไม่พอใจ และการวัดในลักษณะปริมาณ ซึ่งเป็นความเข้มข้น ความรุนแรง หรือระดับทัศนคติไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์นั่นเอง ซึ่งวิธีการวัดนั้นมียุหลายวิธี เช่น วิธีการสังเกต วิธีการสัมภาษณ์ วิธีการใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. วิธีการสังเกต เป็นวิธีการใช้ตรวจสอบบุคคลอื่น โดยการเฝ้ามองและจดบันทึกอย่างมีแบบแผน วิธีนี้เป็นวิธีการศึกษาที่เก่าแก่ และยังเป็นที่ยอมรับใช้อย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน แต่ก็เหมาะสมกับการศึกษาเป็นรายกรณีเท่านั้น
2. วิธีการสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยจะต้องออกไปสอบถาม โดยการพูดคุยกับบุคคลนั้น ๆ และมีการเตรียมแผนงานล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด
3. วิธีการใช้แบบสอบถาม วิธีการนี้จะเป็นการใช้แบบสอบถามที่มีข้อความคำอธิบายไว้ อย่างเรียบร้อย เพื่อให้ผู้ตอบทุกคนทุกคนตอบมาเป็นแบบแผนเดียวกัน มักใช้ในกรณีที่ต้องการข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก ๆ วิธีนี้เป็นวิธีที่นิยมใช้ในปัจจุบันวิธีหนึ่ง คือ มาตราส่วนแบบลิเคิร์ต (Likert Scales) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วมีคำตอบที่แสดงถึงระดับความรู้ 5 คำตอบ เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

จากการที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เปลี่ยนแปลงได้โดยความพึงพอใจของนักเรียน ได้ประสบการณ์ใหม่ ที่แตกต่างจากประสบการณ์เดิม โดยการได้ศึกษานอกสถานที่ ชมสื่อการสอนของจริง เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งสิ่งแวดล้อม ทำให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ได้กำหนดไว้ ทำให้นักเรียนได้รับการตอบสนองของความต้องการด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความพึงพอใจแก่นักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยของนักการศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนนั้นมีผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยในเรื่องดังกล่าวมาแล้วหลายท่าน ทำให้มีความน่าเชื่อถือ และมีผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนและเกิดผลการพัฒนาทั้งความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และการนำไปใช้ มากมาย ดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

อังคณา ตุงคะสมิต และคณะ (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนด้วยแหล่งความรู้ในชุมชนวิชาการสอนกฎหมายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการจัดการเรียนการสอนรายวิชา 215 341 การสอนกฎหมายในโรงเรียน โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ผลการวิจัย พบว่าการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชน 4 ประเภท ได้แก่ การศึกษานอกสถานที่ การเชิญวิทยากรในชุมชนให้ความรู้การใช้วัสดุอุปกรณ์ในชุมชน โดยการขอซื้อจากแหล่ง ความรู้ที่มีอยู่และการร่วมกิจกรรมจากแหล่งความรู้ ซึ่งการพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนมีขั้นตอนดังนี้ 1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียนผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดปัญหาและพยายามหาวิธีการแก้ปัญหา 2) ชี้นำสอน ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมายในการศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้ประเภทนั้นๆ รวมทั้งกำหนดวิธีการค้นหาคำตอบต่างๆ ด้วยตนเอง 3) ชี้นำสรุปและวิเคราะห์ เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำเสนอด้วยวิธีการต่าง ๆ จากนั้นสรุปร่วมกัน 4) ชี้นำวัดและประเมินผล ได้จากผลงานของกลุ่มในรูปแบบของรายงาน นอกจากนั้นมีการทดสอบสั้น ๆ เพื่อเป็นการวัดผล การเรียนรู้ด้วย จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นช่วยเชื่อมโยงประสบการณ์ของนักเรียนได้เป็นอย่างดีนักเรียนชอบการออกไปนอกสถานที่และ การสัมผัสจริงเป็นอย่างมาก ส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน รับผิดชอบต่อหน้าที่และ กล้าแสดงออก ปัญหาที่มักจะพบคือ โรงเรียนต่างๆ ขาดการสนับสนุนด้าน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณและระเบียบการในการพานักเรียนออกไปนอกสถานที่มากเกินไป

นฤมล ยงยอด (2546: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์) เรื่องเต่าบ้านกอก สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่านักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรมอย่าง หลากหลาย นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัว นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ มีคะแนน เพิ่มคะแนนผลงาน คะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ 80/80 ตามที่กำหนดไว้ ความคิดเห็นของนักเรียนพบว่านักเรียนส่วนมากมีความภูมิใจที่ได้เรียนตาม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ผลการสังเกตพฤติกรรมของครูพบว่าพฤติกรรม การสอน ของครูมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรม การสอนของครูด้าน การดำเนินการสอน การใช้คำถาม การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและการสร้างกำลังใจ มีค่าในระดับมาก ส่วนพฤติกรรม การสอนของครูด้านการนำเข้าสู่บทเรียน การใช้สื่อการเรียนรู้และการสรุปบทเรียนมี ค่าปานกลาง

ยูวนา สารปรัง (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการสอน เรื่องอาชีพในชุมชน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 48 คน โรงเรียนหนองแสงวิทยาเสริม ปีการศึกษา 2542 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า แผนการสอนที่สร้างขึ้นมีดัชนีประสิทธิภาพเท่ากับ $91.93/80.10$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ $80/80$ นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการสอนเรื่องอาชีพในชุมชน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนอยู่ในระดับมาก

พรทิพย์ สมเจียงใต้ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องภูมิศาสตร์เกี่ยวกับโดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชน กิจกรรมที่ใช้ได้แก่ การนำนักเรียนศึกษาค้นคว้าแหล่งความรู้ในชุมชน การนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน การนำนักเรียนไปสัมภาษณ์เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ในชุมชน การประสานความร่วมมือกับวิทยากรให้ความรู้ และการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในชุมชน ส่วนวิธีสอนที่ใช้ได้แก่ การศึกษานอกสถานที่ การศึกษาสำรวจ สิ่งแวดล้อม การสัมภาษณ์ การเชิญวิทยากร การสอนแบบโครงการ การสอนแบบบูรณาการ ในส่วนของการวัดประเมินผลที่ใช้ได้แก่ การนำเสนอผลงาน การทดสอบความรู้ การจัดนิทรรศการ การตรวจผลงานและประเมินเพิ่มสะสมผลงาน ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 78.85 ซึ่งผ่านเกณฑ์เป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด ร้อยละ 70 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 มีจำนวน 33 คน จากนักเรียนทั้งหมด 37 คน คิดเป็นร้อยละ 83.19 ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน นักเรียนมีความคิดในด้านเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และแหล่งความรู้ที่เหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกรายการ

อัมพวา แสนนาใต้ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การทำมาหากิน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสิดาประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 20 คน ผลการศึกษาพบว่า แผนการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ $85.19/80.25$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ $80/80$

ฐาปกรณ์ วิแสง (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในเขตอุทยานแห่งชาติภูเก้า สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า 1) กระบวนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย

วิเคราะห์ มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นแกนหลัก การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี การกำหนดคำอธิบายรายวิชา การกำหนดหน่วยการเรียนรู้จาก คำอธิบายรายวิชา การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ หน่วยการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้ประจำหน่วย เชื่อมโยงการเรียนรู้ในหน่วยกับมาตรฐาน การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เป็นการบูรณาการ กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังประจำหน่วย ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดแหล่งเรียนรู้ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ โดยอาศัยความร่วมมือจากท้องถิ่น ชุมชนด้วย 2) หน่วยการเรียนรู้พัฒนาขึ้นมี การบูรณาการศาสตร์วิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นไปตามสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ทำให้หน่วยการเรียนรู้เนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน ซึ่งเป็นไป ตามแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 โรงเรียนวังมน อำเภอ โนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ในหน่วย การเรียนรู้ เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้นักเรียน ได้เรียนรู้วิธีการที่หลากหลาย ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้โดยตรง เกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการวัดและประเมินผล ตามสภาพจริง และมีการสอดแทรก การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนเพื่อปลูกฝัง เจตคติที่ดีต่อการเรียนและท้องถิ่นของตน 4) นักเรียนจำนวนร้อยละ 85 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เฉลี่ยร้อยละ 73.50 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80/70 ตามที่กำหนด

สุทธิดา สุภชัยวัฒน์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า 1) รูปแบบการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน ขอนแก่นวิเทศศึกษา ใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมี 4 ขั้นตอนคือ การนำเสนอ การวางแผน การดำเนินการ และการประเมินและปรับปรุงแก้ไข การพัฒนากิจกรรม การเรียนรู้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ทำให้สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการวิจัยในครั้งนี้ได้ จึงได้ทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 2) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่ง ความรู้ในชุมชนช่วยให้นักเรียนจำนวนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงกว่าร้อยละ 70

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถ นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเป็นการกระตุ้นนักเรียนให้เกิดการอยากรู้

อยากเห็น เพราะเป็นการนำนักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่บ้าง ได้พบกับผู้รู้ในสาขาอาชีพที่นักเรียนต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกิจกรรมภาคสนาม สามารถจัดสอนได้หลากหลาย และทุกกลุ่มวิชาทั้งยังเป็นการ เสริมสร้างความรักและภูมิใจในถิ่นที่อยู่ของตนเองได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

10.2 งานวิจัยต่างประเทศ

มิลเลอร์ (Miller. 1988: 2844-A) ได้ศึกษา การสอนวิทยาศาสตร์โดยกิจกรรมนอกห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักศึกษาปีที่ 1 โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง ผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกห้องเรียนที่ใช้สื่อเป็นของจริงหรือรูปธรรม จะส่งผลดีต่อการเรียนและการจดจำที่คงทนและยาวนานของนักเรียน

การ์เดลล่า (Gardella. 1995:3362A-3363A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง นักเรียนจะได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ ในชุมชนมากน้อยเพียงใด โดยศึกษาจากนักเรียนหญิงจำนวน 4,505 คน ซึ่งอยู่ในเกรด 6,9 และ 12 ของเมืองดีทรอยต์ใช้วิธีการสำรวจ ใช้แบบสอบถามประกอบด้วย 67 ข้อที่ถามเกี่ยวกับการบริหารของรัฐ การขนส่ง การพาณิชย์ การอุตสาหกรรมซึ่งเป็นที่นักเรียนเคยไปมาแล้วพบว่า ครูไม่สามารถคาดคะเนได้ว่านักเรียนจะมีประสบการณ์ตรงที่โรงเรียนในชุมชนบางแห่งยังไม่ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่มีอยู่ โรงเรียนยังไม่ค่อยจัดประสบการณ์ตรงให้กับนักเรียน วัดและสโมสรต่างๆ ให้ประสบการณ์ตรงแก่นักเรียนน้อยมาก ส่วนใหญ่นักเรียนรับประสบการณ์ตรงจากบ้าน ประเภทที่นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง คือ กิจกรรมนันทนาการ และวัฒนธรรม ที่ได้จากกิจกรรมของรัฐมีส่วนน้อยมาก สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ไม่มีผลต่อประสบการณ์ตรงของนักเรียน

แฮนนาฟิน (Hannafin.1995.2352-A) ได้ศึกษาผลของความยาวนานในการสอน ตามความต้องการของนักเรียนที่มีต่อการควบคุมตนเองของนักเรียน โดยได้สำรวจความชอบ ระยะเวลาในการสอนล่วงหน้า แล้วจัดนักเรียนเป็นกลุ่มเรียนตามระยะเวลาที่ต้องการ และนักเรียนสามารถปรับความยาวนานของโปรแกรมการเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ และความปรารถนาของตนเอง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ต้องการระยะเวลาในการสอนน้อยกว่านักเรียนที่ต้องการระยะเวลาในการสอนมาก มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม พบว่า นักเรียนที่มีความชอบในการเรียนแบบใดแบบหนึ่ง พบว่า ทำคะแนนได้ดีมากขึ้นเมื่อจัดการเรียนให้สอดคล้องกับความชอบของตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่ต้องการใช้เวลาในการเรียนนาน มีการเลือกสิ่งที่จะทำมากกว่า นักเรียนที่ต้องการใช้เวลาในการเรียนน้อย โดยสรุปนักเรียนที่มีความสามารถต่ำไม่สามารถจัดการสอนของตนได้ดีเท่าเทียมกับนักเรียนที่มีความสามารถกับนักเรียนที่มีการเรียนสูง

แฟรงค์ (Frank. 2001: 422) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อ

การเรียนรู้ และเจตคติของนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน กลุ่มตัวอย่าง คือครู ผู้ปกครอง และนักเรียนจำนวน 6 โรงเรียน ระดับก่อนประถมศึกษา โดยแบ่งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง การศึกษา พบว่า ผู้ที่ผ่านโปรแกรมนี้ มีความตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ธรรมชาติมากขึ้นและเห็นความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนชุมชนเพิ่มมากขึ้น ว่ามีส่วนส่งเสริมต่อการจัดการเรียนการสอน

ฮักเกลอร์ (Huggler, 2001: 340) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน ครอบครัว และชุมชน ในโรงเรียนมัธยมในพัตเกด ซาวด์ ทางตะวันตกเฉียงเหนือแปซิฟิก เป็นการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้ปกครอง และครู ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนต้องร่วมมือกับโรงเรียนและมีเจตคติที่ดีต่อการร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียน แต่โรงเรียนต้องมีแผนงานที่ชัดเจนในการขอความร่วมมือ

จากงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดให้มีส่วนร่วมทั้งผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นการเสริมสร้างความเข้าใจ อันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง นักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และมีเจตคติที่ดีต่อกันและกัน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่ต้องการ